

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Turvallisuusalan perustutkinnon uudet valintakoe-kriteerit

Koskela, Tomi

2014 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Leppävaara

Turvallisuusalan perustutkinnon uudet valintakoe-kriteerit

Tomi Koskela
Turvallisuusalan ko.
Opinnäytetyö
Elokuu, 2014

Koskela, Tomi

Turvallisuusalan perustutkinnon uudet valintakoe-kriteerit

Vuosi	2014	Sivumäärä	45
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyö tehtiin Länsi-Uudenmaan Ammattiopiston tilaamana, osana opetushallituksen 'pääsy- ja soveltuvuuskokeiden valtakunnallinen yhdenmukaistaminen' -kehittämishankkeen pilotointivaiheen raportointia. Työn tavoitteena oli selvittää yhtenäistyvien valintakoeikäntöjen soveltuvuutta turvallisuusosalalle koulutuksentarjoajan näkökulmasta. Soveltuvuutta arvioitiin niin kokeessa mitattavien asioiden kuin niihin kohdistuvien arvostelukriteerien osalta, verraten opetushallituksen, koulutuksentarjoajan ja työelämän edustajien näkemyksiä alalle soveltuvista henkilöistä.

Työ toteutettiin kehittämistyönä, jonka keskiössä oli kevään 2014 yhteishaku valintakokeineen. Keskeisiä menetelmiä olivat työelämän edustajien haastattelututkimus, valintakoe-prosessin suunnittelu- ja toteutusvaiheiden havainnointi sekä vertailuanalyysi opetushallituksen muodostamien pääsykoe-aihioiden ja aikaisempien käytäntöjen välillä. Tutkimustyö eteni lineaarisesti ohjeidenmukaisten pääsykokeiden suunnittelusta ja käytännön toteutuksesta suorituksen arviointiin ja raportointiin.

Lopputuloksien avulla voidaan perustellusti nostaa esiin epäkohtia turvallisuusalan perustutkinnolle asetetuista soveltuvuusvaatimuksista ja kriteereistä näiden mittaamiseen. Tutkimus osoittaa, että työelämän ja opetushallituksen näkemykset alalle soveltuvasta henkilöstä eivät täysin kohtaa. Tulokset antavat syytä kyseenalaistaa mitattaviksi asioiksi valittuja ominaisuuksia sekä niiden arvostelukriteeristöä. Toimeksiantajalla oli kehittämistyön aikana hankaluuksia mukautua uusiin, entistä väljempiin valintamenettelyihin. Pääosa havaituista epäkohdista olisi ratkaistavissa sisällyttämällä myös turvallisuusala opiskeluun soveltumattomuuden ratkaisuja (SORA) etsivän lainsäädännön piiriin, mikä mahdollistaisi entistä laajemman soveltuvuuden testauksen opiskelijan sisäänottovaiheessa.

Työstä syntyneitä johtopäätöksiä ja kehittämissuhteita käytettiin runkona kevään 2014 pilotointihankkeen raportoinnille, jotta havaitut epäkohdat voitaisiin tuoda myös opetushallituksen tietoon ennen kokeen valtakunnallistamista.

Koskela, Tomi

New entrance examination requirements in vocational safety and security study programme

Year	2014	Pages	45
------	------	-------	----

This thesis was ordered by Vocational College of Western Uusimaa to benefit their reporting after they had chosen to partake in a piloting phase of the Finnish national Board of Education's (FNBE) development project. The project standardizes the national entrance exam requirements at vocational level. The goal of the thesis was to define how well the assigned entrance requirements would be suited to vocational school's needs regarding their security study programme. Suitability was assessed based on the predefined qualities and their evaluation criteria.

The main focus of thesis was on the research and development conducted before and after spring 2014 that focused on the entrance examinations in the joint application. The empirical data were collected by using interviews from the security working field and observing the entrance examination process. The collected data were used to help benchmarking between the upcoming national standards and former ones used by the Vocational College. The study progressed from planning and executing the newly structured examination to assessing and reporting the process.

The results of the study show that the upcoming entrance examination requirements in the security study programme include aspects that do not meet the ideal qualification requirements of the security work field. The results give enough reason to dispute the measuring qualities and their criteria chosen by the FNBE. The Vocational College of Western Uusimaa had difficulties adjusting to the new entrance examination conventions. Most of the observed grievances could be resolved by applying the so called SORA-amendments also to the field of security education. The amendments provide tools for more extensive suitability testing in the vocational level entrance examinations.

The conclusions and the development plans based on this thesis were used as a framework when reporting the piloting process in the spring 2014. The FNBE was informed about the detected grievances, which gives them a possibility to reform their standards before the new entrance examination model is deployed in the national level.

Keywords: Security field, entrance examination, suitability

Sisällys

1	Johdanto.....	6
1.1	Tausta	7
1.2	Tutkimusongelma ja rajaus.....	8
1.3	VAKUVA 2 -Hanke	9
1.4	Soveltuvuuden arviointi	12
1.5	Menetelmät	13
1.5.1	Tiedonhankintamenetelmät	13
1.5.2	Tiedon analysointimenetelmät	15
2	Nykytilan kartoitus.....	16
2.1	Turvallisuusalan Perustutkinto.....	16
2.2	Turvallisuusala Länsi-Uudenmaan Ammattiopisto Luksiassa.....	17
2.2.1	Aiemmat pääsykoekäytännöt.....	17
2.2.2	Opiskelijoiden soveltuvuuden seuranta ja arviointi.....	18
3	Haastattelututkimus: työelämän tarpeet soveltuvuuden osalta	20
3.1	Haastateltavien valinta	20
3.2	Tutkittavat asiat ja haastattelurakenne	21
3.3	Tulosten yhteenveto ja analysointi	22
4	Pääsykokeet, Kevät 2014	24
4.1	Valitut pääsykoekäytännöt	24
4.2	Aihoiden soveltuvuus, havainnot ja raportointi.....	28
4.2.1	Mitattavien asioiden soveltuvuus.....	28
4.2.2	Arviointikriteerien soveltuvuus	30
4.2.3	Muita huomioita	31
4.3	Seurantasuunnitelma	33
5	Yhteenveto ja johtopäätökset	35
5.1	Tutkimustyön reflektointi	35
5.2	Tulosten yhteenveto.....	36
	Lähteet	37
	Taulukot	39
	Liitteet.....	40

1 Johdanto

Opetushallitus on yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa päättänyt käynnistää Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijavalintaan liittyvän kehittämishankkeen (VAKUVA 2), joka tulee merkittävästi vaikuttamaan koulutuksenjärjestäjien valintaprosessiin toisen asteen tutkinnoissa joissa valintakoetta on käytetty yhtenä menetelmänä sopivien hakijoiden löytämiselle. Ajatus opinnäytetyöstä VAKUVA 2 - hankkeen tiimoilta syntyi työnantajan toiveesta työharjoittelujakson aikana Länsi-Uudenmaan Ammattiopisto Luksiassa. Luksia oli aikeissa osallistua opetushallituksen hankkeen pilotointiin keväällä 2014 ja oli budjetoinut resursseja sen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Turvallisuusalan osalta näitä resursseja ohjattiin myös tämän opinnäytetyön tekemiseen, mikä mahdollisti kattavan tutustumisen aihepiiriin työharjoitteluna suoritettavan opetustyön ohella.

VAKUVA 2 -hanke pyrkii yhtenäistämään ammattioppilaitosten kansalliset pääsykoevaatimukset alakohtaisesti. Vastaava malli on laajasti käytössä mm. korkeakoulumaailmassa: yksi suoritettu valintakoe hakijaa kohden antaa valintakelpoisuuden kaikkiin haettuihin alan tutkintoihin, riippumatta järjestävästä tahosta. Ennen menetelmän käyttöönottoa tulee oppilaitoskohtaiset hajanaiset pääsykoeikäntönsä kuitenkin yhdistää, jotta voidaan taata tasapuolinen ja avoin arviointi hakijoille riippumatta pääsykokeen suorituspaikassa. Pilotointivaiheessa opetushallitus toimitti hankkeeseen osallistuville oppilaitoksille ohjeelliset pääsykoeaihiot, joita soveltamalla kevään 2014 valintakokeet tulisi suorittaa. Koulutuksen tarjoajan näkökulmasta uudet kriteerit aiheuttivat haasteita ja niiden tarkoituksenmukaisuutta epäiltiin. Tarve tutkimukselle kriteerien soveltuvuudesta osoittautui tarpeelliseksi, jotta opetushallitukselle voitaisiin välittää mahdollisimman laajalti tietoa aiheiden mukaisten pääsykokeiden suunnittelu- ja soveltamisprosessista sekä siinä mitattavaksi valikoitujen asioiden soveltuvuudesta kouluttavan oppilaitoksen tarpeisiin. Tutkimuksen tuloksilla toivotaan olevan mahdollista vaikuttaa opetushallituksen valintakriteeristöön turvallisuusalan osalta ennen hankkeen valtakunnallistamista.

Opetushallituksen valintakoe-kriteerien kehittämisen lisäksi keskeinen osa tutkimusta oli opetushallituksen ohjemateriaalia ja aikaisempia pääsykoeikäntönsä analysoimalla osallistua kevään 2014 pääsykoetilaisuuden suunnitteluun siten, että hyväksi havaittuja aikaisempia arviointimenetelmiä voitaisiin Luksiassa hyödyntää mahdollisimman paljon. Hakijoiden soveltuvuutta arvioivien kriteerien toimivuuden arvioinnista tulee kuitenkin suurilta osin mahdollista vasta valitun joukon opintojen alkaessa. Tätä arviointia varten osaksi tutkimusta on liitetty seurantasuunnitelma, mikä antaa koulutuksenjärjestäjälle valmiudet puolueettomien mittareiden avulla tarkastella pääsykoeikäntönsä muutoksen onnistuneisuutta.

1.1 Tausta

Tarve valintakoekäytäntöjen yhtenäistämiseksi on osa suurempaa muutosprosessia ammatillisen koulutuksen valintarakenteissa, joka käynnistyi 20.12.2012 opetus- ja kulttuuriministeriön säätäessä asetuksen opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013). Asetuksen päämääränä on mahdollistaa jatko-opiskelu kaikille peruskoulun päättävälle nuorille ja sitä sovellettiin ensimmäisen kerran syksyn 2013 yhteishaussa. Keskeisiä asetuksen tuomia muutoksia valintoihin olivat muunmuassa kiitettävästä keskiarvosta entistä suurempi palkitseminen sekä valintapisteiden myöntäminen mikäli hakijalla ei hakuajaksi ole voimassa olevaa koulutuspaikkaa (8 pistettä) ja/tai hakija on suorittanut peruskoulun oppimäärän hakuvuonna (6 pistettä). Puolestaan ensisijaisesta hakutoiveesta sekä työkokemuksesta saatavien enimmäispisteiden määrää laskettiin. Henkilöt, joilla on perustutkinnon jälkeen suoritettu ammatillinen perustutkinto, muu ammatillinen tutkinto tai korkeakoulututkinto eivät voi enää hakeutua yhteishaussa ammatilliseen koulutukseen lainkaan ja lukion suorittaneet voivat hakea ainoastaan ennalta määritellyille, yo-pohjaisille paikoille. (Opetushallitus 1 2013.)

Valintakokeiden osalta asetus velvoittaa pääsy- ja soveltuvuuskokeita järjestäviä koulutuksenjärjestäjiä kutsumaan kokeisiin kaikki hakukelpoiset hakijat sekä tiedottamaan heille etukäteen kokeen sisällöstä. Hyväksytyt valintakoe tulee arvostella pistein 1-10. Asetuksen voimaantulon myötä opiskelijaksi ottamisen perusteiden uudistamisen yhdeksi tavoitteeksi asetettiin pääsy- ja soveltuvuuskokeiden kehittäminen valtakunnalliseksi. Opiskelijavalintaan liittyvien toimintamallien kehittämisen laajan ja monimuotoisen kokonaisuuden laadukkaan toteutuksen turvaamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö päätti muutosten käyttöönotosta asteittain. Tämän tutkimushankkeen aikana oli käynnissä pilotointivaihe, jonka jälkeen muutokset otettaisiin valtakunnallisesti käyttöön vuoden 2015 aikana. Tähän ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijavalintaan liittyvien kokeiden kehittämishankkeeseen viitataan tutkimuksessa jatkossa termillä VAKUVA 2 -hanke. (Opetushallitus 2 2014.)

Koulutuksenjärjestäjien kannalta hanke tulee aiheuttamaan suuria muutoksia; mikäli pääsy- ja soveltuvuuskokeita järjestämistä halutaan jatkaa, tulee ne toteuttaa opetushallituksen asettamien raamien mukaisesti. Toimin hankkeen aikana työharjoittelijana Länsi-Uudenmaan Ammattioppilaitoksessa, joka oli tarttunut mahdollisuuteen osallistua pääsy- ja soveltuvuuskoeikäytäntöjen testaamiseen ja raportointiin keväällä 2014 aikana. Muutokset käytännöissä koettiin koulutuksen tarjoajan päätäntävaltaa rajaavina, jolloin oli erityisen tärkeää osallistua yhtenäisten käytäntöjen kehittämiseen pilotointivaiheessa. Minun kehittämistyöni sai alkunsa tästä tarpeesta; toimeksiantajani halusi lisätutkimusta siitä,

vastaavatko opetushallituksen esittelemät pääsykoeaihiot turvallisuusalan työelämän-, ja sitä kautta heidän tarpeitaan.

1.2 Tutkimusongelma ja rajaus

Opinnäytetyön tavoitteena oli arvioida turvallisuusalan perustutkinnon kansallisten pääsykoeaihioiden soveltuvuutta. Lisäksi arvioitiin miten muutokset vaikuttavat työn tilaajan Länsi-Uudenmaan Ammattiopiston valintakoeikäntöihin. Tutkimustyön aikana havaituille epäkohdille pyrittiin myös etsimään perusteltuja ratkaisuja, jotka esitetään opetushallitukselle kehittämistyön edetessä. Opinnäytetyö toteutettiin tapaustutkimuksena ja valmiin työn tavoite on vastata muunmuassa kysymykseen siitä, miten valintakokeet tulisi jatkossa toteuttaa.

Kuten jo edellisessä kappaleessa sivuttiin, tutkimuksessa ei pyritty ottamaan kantaa soveltuvuuden arvioinnin tarpeellisuuteen. Soveltuvuutta on arvioitu jo nykytilanteessa eikä valtakunnallisten aihoiden esittely tuo siihen muutosta. En myöskään ole pätevä perehtymään kysymyksiin arvioijien ammattitaidosta tai testin laajuuden riittävydestä, vaan pyrin ennen kaikkea ottamaan kantaa opetushallituksen aihioihin valitsemiensa mitattavien asioiden ja niiden arviointikriteerien soveltuvuuteen. Julkisesti ei ollut saatavilla asiakirjoja, jotka olisivat kuvanneet OPH:n päätöksentekoprosessia tai perustelleet aihioihin päätyneitä valintoja edellä mainituin osin. Tutkimus on tehty Länsi-Uudenmaan Ammattiopiston toimeksiantona eritoten turvallisuusalan koulutusohjelmalle ja sen ensisijainen tarkoitus on arvioida aihoiden soveltuvuutta erityisesti toimeksiantajan näkökulmasta. Tutkimuksen keskeinen sisältö toimitetaan myös Opetushallitukselle osana VAKUVA 2 - hankkeen pilotointivaiheen raportointia.

Tutkimus ajoittui kevään 2014 yhteishaussa turvallisuusalan perustutkintoon hakeneiden nuorten valintakoetilaisuuden ympärille. Kevään valintakokeessa VAKUVA 2 -aihoita sovellettiin ensimmäistä kertaa turvallisuusosalalla koko Suomessa. Pääsykokeeseen kutsuttiin yhteensä 116 nuorta, joista 60 saapui paikalle. Tutkimuksen laajentaminen ei ollut käytännön syistä mahdollista: hankkeen pilotointivaiheeseen osallistui Luksian turvallisuusalan lisäksi ainoastaan Oulun Seudun Ammattiopisto, jonka valintakoetilaisuuden havainnointi ei ollut resurssien puitteissa mahdollista. Turvallisuusalaa pilotoivien oppilaitosten välillä käytiin kuitenkin kokeen suunnitteluvaiheessa epävirallista yhteydenpitoa, jonka johdosta vallitsi yhteisymmärrys siitä kuinka aihioita pääsykoetilaisuudessa sovellettaisiin. Myöskään tutkimusaikaa ei voitu venyttää koskemaan useampaa hakuryhmää, sillä opetushallitus velvoitti pilotointiin osallistuneilta raportointia jo kevään 2014 aikana.

Luonteeltaan tutkimus voidaan sovittaa tutkimuksellisen kehittämistyön määritelmään: Lähtökohtana sille toimi asiakasorganisaation tarve arvioida uusia valintakoeikäntöjä sekä tarvittaessa tutkimustulosten perusteella kehittää uusia toimintamalleja. Tutkimustyö myös etenee kehittämistyölle tyypilliseen tapaan lineaarisena prosessina, jonka keskiössä oli kevään valintakoetilaisuus. Karkeasti prosessi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen: Suunnittelu, toteutus ja arviointi. Suunnittelutyö alkoi Opetushallituksen tuottamaan materiaaliin perehtymisellä ja etsimällä keinoja niiden soveltamiseen käytännössä. Samaan aikaan käynnistettiin haastattelututkimuksen avulla kehittämistyö, mikä esitellään kappaleessa 3. Suunnittelutyötä hyödynnettiin toteutusvaiheessa, mikä tässä tapauksessa oli jo mainittu kevään valintakoe. Pääpaino tässä tutkimuksessa rakentui kuitenkin muutostyön prosessin viimeisen vaiheen, arvioinnin, ympärille. Suunnittelu- ja toteutusvaiheessa kerättyä tietoa hyödyntämällä pyrittiin luomaan tieteellinen ja perusteltu näkemys siitä, mihin suuntaan valintakoeikäntöjä tulisi Länsi-Uudenmaan Ammattiopistossa kehittää. (Ojasalo 2009, 23.)

1.3 VAKUVA 2 -Hanke

VAKUVA 2 on opetushallituksen käynnistämä ammatillisen peruskoulun opiskelijavalintaan liittyvien kokeiden kehittämishanke. Se voidaan jakaa kolmeen keskeiseen osaan: 1. Pääsy- ja soveltuvuuskokeiden valtakunnallinen yhtenäistäminen 2. Valtakunnallisen kielikokeen käyttöönotto 3. Valtakunnallisia oppimisvalmiuksia mittaavan kokeen käyttöönotto harkintaan perustuvan valinnan tukena (Opetushallitus 2 2014). Tässä työssä keskitytään ainoastaan pääsy- ja soveltuvuuskokeiden valtakunnalliseen yhtenäistämiseen, sillä se on osa-alue jota Länsi-Uudenmaan Ammattioppilaitos pilotoi keväällä 2014. Yhtenäistämällä pääsy- ja soveltuvuuskokeet opetushallitus pyrkii löytämään pysyviä toimintamalleja sekä luomaan tasa-arvoiset valintamenettelyt. Lähtökohtana on löytää kaikille opiskelijoille soveltuva opiskelupaikka, mikä tarkoittaa sitä että tulosten ollessa valtakunnallisia, pääsykokeita järjestävä koulu ei tee valintoja jatkossa vain ”itseään varten”. Pilotointivaiheessa hankkeeseen hakeutui 15 valtionavustusta saavaa koulutuksenjärjestäjää, joiden kokemukset huomioon ottaen kehittämishankkeessa ennen pääsy- ja soveltuvuuskokeiden valtakunnallista käyttöönottoa

Valintakokeiden mahdollisesta järjestämisestä päättävät koulutusta järjestävät oppilaitokset. Suomessa kuitenkin taataan koulutustakuun mukaisesti kaikille peruskoulun päättäneille jatkumahdollisuus opiskeluihin lukioissa, ammatillisessa koulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin. Koulutustakuu vaikuttaa huomattavasti valintakokeiden merkitykseen ja opetushallitus suositteleeekin pääsykokeita järjestettävän mahdollisimman vähän. Samasta syystä keskeinen teema VAKUVA 2 - kehittämishankkeen valintakokeissa on myös hylättyjen pääsykoetulosten minimointi;

opetushallitus toivoo hylkäämisiä tehtävän mahdollisimman vähän ja ainoastaan vahvoihin perustein. Valintakoeikäntöjen yhtenäistyessä hylätyn koetuloksen merkitys hakijalle kasvaa tulosten siirtyessä kaikkiin testatun valintaryhmän hakutoiveisiin.

Valintaryhmällä tarkoitetaan hakukohteiden kokonaisuutta, jonka sisällä pääsy- ja soveltuvuuskokeet järjestetään yhtenäisin kriteerein, mikä mahdollistaa hakijan valintapisteiden suoran siirtymisen ryhmän sisällä. Opetushallitus pyrkii kehittämishankkeessa muodostamaan mahdollisimman laajoja valintaryhmiä: pilotointivaiheessa 52 ammatillista perustutkintoa on jaettu 17 valintaryhmään. Turvallisuusalan perustutkintoa tarkasteltaessa valintaryhmän käsite ei kuitenkaan ole tässä vaiheessa olennainen, sillä tutkinto on toistaiseksi ainoa omassa valintaryhmässään. Jokaiselle valintaryhmälle on opetushallituksen toimesta määritelty pääsy- ja soveltuvuuskokeessa mitattavat asiat, niiden arviointikriteerit sekä kokeen osat ja niiden pisteytys.

Valintaryhmä 8	1. Sosiaalisuus ja itsensä ilmaiseminen 0 - 4 p
Turvallisuusalan perustutkinto	<p>Hakija esiintyy ja toimii luontevasti toisten kanssa.</p> <p>100 % Hakija on aktiivinen ja motivoitunut vuorovaikutustilanteessa sekä ilmaisee itseään luontevasti.</p> <p>60 % Hakija on aktiivinen ja pystyy ilmaisemaan itseään.</p>
Hyväksytty koe 1-10 pistettä. Kokeesta pois jääminen tai hylätty pääsy- ja soveltuvuuskoe 0 pistettä, jolloin hakija ei voi tulla valituksi	<p>20 % Hakija pyrkii kommunikoidaan vuorovaikutustilanteessa vastaamalla esitettyihin kysymyksiin.</p> <p>0 % Hakija on passiivinen ja vetäytyvä vuorovaikutuksessa tai käyttäytyy epäasiallisesti eikä suoriudu tehtävästä.</p>
2. Tekninen taitavuus 0 - 2 p	
	<p>Hakija osoittaa kykyä teknisten laitteiden/koneiden ymmärrykseen ja toiminnan hahmottamiseen sekä kykyä ratkaista teknisiä ongelmia.</p> <p>100 % Hakija kokoaa laadukkaasti teknisen tuotoksen valmiiksi ohjeiden mukaan annetussa määräajassa.</p> <p>50 % Hakija kokoaa teknistä tuotosta ohjeiden mukaan, mutta ei saa sitä valmiiksi määräaikaan mennessä.</p> <p>0 % Hakija ei saa koottua tunnistettavaa teknistä tuotosta tai luovuttaa.</p>
3. Aloitteellisuus ja vastuullisuus 0 - 4 p	
	<p>Hakija osoittaa aktiivisuutta, yritteliäisyyttä, omista tehtävistään vastuun ottamista ja motivaatiota.</p> <p>100 % Hakija on valmistautunut pääsykokeeseen ohjeen mukaisesti. Hakija toimii annetun tehtävän mukaisesti ja kantaa vastuuta toiminnastaan aloitteellisesti ja rakentavasti. Hakija on innostunut ja hänen asenteensa on myönteinen. Hakija toimii harkitusti ja perustelee ratkaisujaan.</p> <p>60 % Hakija on valmistautunut pääsykokeeseen. Hakija toimii annetun tehtävän mukaisesti ja suhtautuu tehtävään myönteisesti ja vastuullisesti.</p> <p>20 % Hakija on valmistautunut huonosti. Hakija toimii tehtävässä ohjattuna sekä on toiminnassaan epävarma ja myötäilee muiden mielipiteitä</p> <p>0 % Hakija ei ole valmistautunut pääsykokeeseen lainkaan, ei toimi tehtävän mukaisesti edes ohjattuna tai hakija häiritsee muiden toimintaa tai jää täysin syrjään</p>

Taulukko 1: VAKUVA 2, Valintaryhmä 8

Taulukko 1 esittelee opetushallituksen ohjeiden mukaiset vaatimukset turvallisuusalan perustutkinnon pääsy- ja soveltuvuuskokeelle. Koulutuksen järjestäjä on tiedottanut hakijoille etukäteen mistä osista valintakoe muodostuu ja miten se pisteytetään. Yllä esiteltyjen arviointikriteerien mittaamiseen käytettäviä menetelmiä ei ole opetushallituksen toimesta valittu, vaan koulutuksen tarjoajat vastaavat itse niiden suunnittelusta ja toteutuksesta. Aihiot velvoittavat kuitenkin mittaamaan ainoastaan kriteereissä mainittuja

ominaisuuksia ja käyttämään mittausmenetelmiä, jotka soveltuvat niiden arviointiin. Opetushallituksen työryhmä julkaisi myös joitakin valintaryhmäkohtaisia esimerkkikokeita, mutta turvallisuusalan perustutkinnon osalta niitä ei ollut tässä vaiheessa pilotointia saatavilla.

1.4 Soveltuvuuden arviointi

Suunniteltaessa uusia menetelmiä ja aihioita opiskelijoiden soveltuvuuden arvioimiseen nousee esiin kysymyksiä arvioijien suuresta roolista sekä kyvystä riittävän ammattitaitoiseen arviointiin. Määrittelemällä ennakkoon valintakokeessa mitattavat asiat, arviointikriteerit ja niiden pisteytys voidaan pienentää riskiä esimerkiksi eriarvioisesta kohtelusta valintakokeessa, mutta ei kokonaan poistaa sitä. Työelämässä vastaavaa arviointiprosessia kuvataan yleisesti termillä henkilöarviointi, mikä tarkoittaa tutkimusta jonka avulla pyritään arvioimaan tai ennustamaan henkilön työssä suoriutumista tai kehittämistarpeita tutkimalla hänen ajatteluaan, osaamistaan, kykyjään, ominaisuuksiaan ja toimintamallejaan (Honkanen & Nyman 2001, 11). Vastaavaa terminologiaa käytetään myös laissa yksityisyyden suojasta työelämässä (YksL 759/2004), mikä asettaa pykälässä 13 henkilö- ja soveltuvuusarviointitesteille vaatimuksia muunmuassa testin suorittajan asiantuntemukselle sekä testauksesta saatavien tietojen virheettömyydelle. Lainsäädäntö ei ylety koskemaan opiskeluvaihtoja, mutta herättää osaltaan pohtimaan onko täysin vastaavanlaisten menetelmien käyttö koulumaailmassa opettajavoimin oikeutettua?

Tämä tutkimus ei kuitenkaan ylläolevaa lukuunottamatta kyseenalaista hakijoille suoritettavan henkilöarvioinnin oikeudeellisuutta saati arvioijien kykyä laadukkaaseen arviointiin. Lähtökohta tutkimustyölleni oli, että soveltuvuuden arviointi on havaittu tarpeelliseksi opiskelijavaihtoja tehdessä eikä VAKUVA 2 - hanke tuo tilanteeseen muutosta. Tilanteen muuttamiseen pyrkimisen sijaan tulisi kehittämistyössä keskittyä siihen, että tarkasti määriteltyjen menetelmien ja laadukkaasti dokumentoidun prosessin avulla saadaan soveltuvuusarviointi toteutettua mahdollisimman läpinäkyvästi ja kansallisesti yhtenevien kriteerein. Suomen Psykologiliitto RY:n hyvän henkilöarvioinnin käsikirja esittelee arvioijan asiantuntijavaatimuksen lisäksi neljä keskeistä ominaisuutta laadukkaaseen henkilöarviointiin:

1. Useiden eri menetelmien käyttö. Arvioitavan osaamista tai ominaisuuksia arvioitaessa tulisi tiedonkeruuseen käyttää vähintään haastattelua sekä jotakin siitä riippumatonta menetelmää. Riippumattomuudella tarkoitetaan sitä, että eri menetelmien avulla saadut arviot eivät voi vaikuttaa toisinsaa, mikä on mahdollista toteuttaa esimerkiksi nimeämällä valintakoetilaisuudessa jokaiselle menetelmälle oma arvioijansa.
2. Menetelmien systemaattisuus. Jotta tulokset olisivat luotettavia ja vertailukelpoisia, tulee käytettävien menetelmien rakenne, sisältö ja käyttötapa olla dokumentoitu.

Arvioinnille tulee ennalta määrittää tavoitteet ja käytettävät tiedonkeruumenetelmät suunnitella vastaamaan tavoitteita.

3. Tutkimuksen avulla arvioidaan työtehtävissä suoriutumista. Työtehtäviin voidaan tässä tapauksessa rinnastaa myös työllistymiseen tähtäävistä ammattiopinnoista suoriutuminen. Opetushallitus lausui valinneensa edellisessä kappaleessa esitellyiksi mitattavaksi asioiksi ”sellaisia yleisiä taitoja, joita tarvitaan lähes kaikissa tutkinnoissa ammatillisessa koulutuksessa ja työelämässä” (Opetushallitus 3 2014).
Soveltuvuuskokeen tarkoitus on testata nimenomaan ennalta mitattavaksi valittuja asioita ja muodostaa niiden avulla päätelmiä hakijan menestymisestä työelämässä.
4. Tutkimuksen tuloksia käytetään hyväksi päätöksenteossa. On olennaista, että tehty henkilöarviointitutkimus otetaan huomioon myös valintoja tehdessä.
Valintakoetilanteessa tämä kohta toteutuu luonnostaan, sillä soveltuvuuskokeen merkitys on ennalta määritelty suhteessa muihin valintaan vaikuttaviin seikkoihin (mm. peruskoulun päättötodistus, ensisijaiset hakutoiveet). (Honkanen & Nyman 2001, 12-13.)

Yhteenvedona voidaan todeta VAKUVA 2 -hankkeen olevan tervetullut uudistus ammattioppilaitosten pääsykoekäytäntöihin. Se mukailee pääosin yllä esitettyjä laadukkaan henkilöarvioinnin kulmakiviä tarjoamalla selkeät raamit soveltuvuuden arvioinnille. Aihiot määrittelevät selkeästi työtehtävissä suoriutumiseen vaadittavat ominaisuudet, antavat työkalut näiden testaamiseen sekä mahdollistavat koko valintaprosessin läpinäkyvän dokumentoinnin. Soveltuvuuden arvioinnin suunnittelussa tulee kuitenkin ottaa huomioon myös käytettävissä olevat resurssit; kansalliset aihiot eivät mahdollista oppilaitoskohtaista harkintaa ulkopuolisten arvioijien hyödyntämisessä, mikä osaltaan varmistaisi arviointiprosessin laadukkaan toteutuksen.

1.5 Menetelmät

Tutkimustyön onnistumiseksi tuli ensin valita ne menetelmät, joiden avulla turvallisuusalan turvallisuusalan työtehtävissä vaadittavat ominaisuudet saataisiin selville. Näitä tuloksia verrattiin opetushallituksen esittelemiin uusiin pääsykoehioihin sekä aikaisemmin järjestettyihin Länsi-Uudenmaan Ammattiopiston soveltuvuuskokeisiin. Tiedonhankintaan käytettyjä menetelmiä tutkimuksessa olivat opetushallituksen tuottaman materiaalin dokumenttianalyysi, haastattelututkimus työelämän tarpeista sekä kevään 2014 pääsykokeiden havainnointi. Saatuja tuloksia tarkasteltiin sisältöanalyysin avulla.

1.5.1 Tiedonhankintamenetelmät

Aineiston hankintaan opetushallituksen vision ymmärtämiseksi käytetään ensisijaisesti havainnointia ja kirjalliseen materiaaliin perehtymistä. OPH on jo kevään aikana tuottanut erinäisiä muistioita, ohjeita ja tiedotteita pilotointihankkeeseen osallistuville oppilaitoksille. Edellä mainituissa asiakirjoissa on kuvattu tarkemmin VAKUVA 2-hankkeen etenemisprosessia, tavoitteita ja periaatteita sekä perusteltu aihioihin valikoituneita ominaisuuksia. Lisäksi hankkeen tiimoilta järjestetään seminaareja, joissa käsitellään mutta kirjallisesti julkaisemattoman materiaalin osalta tulee luottaa omaan havainnointiin. Opetushallitukseen tuottamaan materiaaliin perehdyttäessä tulee erityisesti kiinnittää huomiota julkaisijan rooliin, siihen kenelle materiaali on suunnattu ja em. asioiden vaikutukseen julkaisujen sisältöön. Tietoperustaa täydennettiin kehittämistyön alkuvaiheessa myös tutustumalla jo olemassaoleviin julkaisuihin tutkimusongelman tiimoilta. On kuitenkin todettava, että tutkittua tietoa vastaavan ongelman ympäriltä oli saatavilla hyvin rajoitetusti; henkilöarviointia ja sen problematiikkaa on julkaisuissa käsitelty lähinnä työelämän näkökulmasta. Erityisesti turvallisuusalalle soveltuvuutta käsittelevää tutkimusta ei ole tehty lainkaan, jonka vuoksi päädyin keräämään tietoa ensisijaisesti muiden menetelmien avulla.

Kehittämiskohteen luonteen vuoksi vaikutti luonnollista lähestyä tutkimusongelmaa työelämän tarpeiden kautta. Ammattioppilaitosten päämäärä alasta riippumatta on tuottaa työelämään soveltuvaa ja riittävät taidot hallitsevaa työvoimaa. Mikäli soveltuvuuden osalta nuorten karsiminen on päätetty aloittaa jo pääsykoevaiheessa, tuntui olennaiselta kartoittaa myös koulutuksen päämäärää edustavien tahojen näkemystä soveltuvasta hakijasta. Työelämän arvostamien ominaisuuksien selvittämiseksi käytettiin haastattelua. Kohderyhmänä on turvallisuusalan toisen asteen tutkinnon suorittaneita rekrytoivat toimihenkilöt. Teemahaastattelun avulla keskustelu on mahdollista ohjata oikean aiheen piiriin, mutta haastatteluotannon ja oletettavasti hyvin erilaisten rekrytointikokemusten vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista rajata keskustelua erityisen tarkasti esimerkiksi suljettujen tai tarkasti strukturoitujen kysymysten avulla. Toivottu lopputulos on kattava kuvaus alan toimijoiden toivotuista ominaisuuksista, kokemuksista sekä asenteista turvallisuusalan perustutkintoa suorittaneita kohtaan. Haastattelututkimuksen tarkempi kuvaus on esitelty kappaleessa 3.

Tiedonkeruuta tukemaan käytetään myös kevään 2014 pääsykoeprosessin aikana tehtävää osallistuvaa havainnointia: Osallistuin yhtenä Länsi-Uudenmaan Ammattioppilaitoksen edustajana pilotointihankkeen suunnitteluun ja läpivetoon, mihin kuului muunmuassa valintakoetilaisuuden valmistelu aihoiden pohjalta. Tämä tarkoitti tiivistä yhteistyötä niiden henkilöiden kanssa, joiden suunnittelemat valintakriteeritöt opetushallitus hankkeellaan syrjäyttää. Akviinen osallistuminen helpotti havainnointia osana tutkimusta, sillä se tutustutti entisestään Luksian toimintakulttuuriin. Selkeät yhteiset tavoitteet havainnoijan ja

havainnoitavan organisaation auttoivat luottamuksen saamisessa; kehittämishankkeessa kenelläkään ei ollut tarvetta vääristellä omia toimiaan tutkijan silmissä. (Ojasalo 2009, 104.)

Osallistuin myös varsinaiseen valintakoetilaisuuteen, jonka aikana havainnoin arvostelukriteeristön toteuttamista käytännössä eri osa-alueilla. Yhteinen tavoite kaikille havainnoinnille oli kartoittaa niitä haasteita ja ongelmia, joita opetushallituksen aihoiden käyttöönotto ja soveltaminen käytännön pääsykoetilanteeseen mahdollisesti aiheuttaa. Havainnointi tutkimuksen aikana oli strukturoimatonta eli joustavaa ja väljää, sillä sen avulla pyrittiin keräämään mahdollisimman paljon monipuolista tietoa tarkasteltavasta ilmiöstä (Ojasalo 2009 105). Havaintokohteiden tarkempi etukäteisrajaus ja jäsentely olisi saattanut aiheuttaa tutkimuksen kannalta oleellisten havaintojen tahatonta huomiotta jättämistä. Akviivnen rooli havainnoitavassa organisaatiossa asetti myös omat haasteensa, jatkuva vuorovaikutus altisti emotionaaliselle suhteelle havainnoitavan ryhmän kanssa, mikä strukturoimattomassa havainnoinnissa heikentää tulosten objektiivisuutta (Ojasalo 2009, 105).

1.5.2 Tiedon analysointimenetelmät

Haastattelujen avulla hankittua tietoa tarkastellaan sisältöanalyysin avulla: haastattelujen avulla saatu tieto pyritään jäsentämään niin, että voidaan löytää yhtenäisiä piirteitä ja jopa ilmiöitä alan rekrytointikäytännöistä. Optimitilanteessa sisältöanalyysin avulla luodaan ensin johtopäätökset siitä, minkälaisia ominaisuuksia työtehtäviin toisen asteen koulutuksen pohjalta hakeutuviissa arvostetaan. Tutkimuksen lähtökohta on, että työelämän arvostavat ominaisuudet ovat niitä, joita myös oppilaitosten tulisi pyrkiä korostamaan. Hankittua tietoa tulkittaessa tulee esiin nousseet ominaisuudet erotella soveltuvuutta ja ammattitaitoa mittaaviin. Kun soveltuvuutta kuvaavat ominaisuudet on saatu aineistosta eroteltua, voidaan tehdä vertailuanalyysiä opetushallituksen pääsykoeaihioissa mitattaviksi esitettyihin ominaisuuksiin ja sitä kautta tarvittaessa kyseenalaistaa ja kehittää opetushallituksen tekemiä valintoja.

Havaintoihin pohjautuvan tiedon analyysiä käytettiin apuna loogisen kokonaisuuden hahmottamisessa. Pelkästään havaintoihin perustuva kuva siitä, mitä kohdeorganisaatiossa tehtiin kehittämistyön aikana ei edesauta tutkimusta millään tavalla. Havaintojen tukivat haastattelujen avulla kerättyjä tuloksia tarvittavista muutoksista ja yksittäisten esiin nostettujen huomioiden tulkinta auttoi löytämään tutkittavan ilmiön punaisen kohdeorganisaation näkökulmasta. Tutkimuksessa pyrittiin välttämään johtopäätösten rakentamista ainoastaan omiin havaintoihin tukeutuen. (Ojasalo 2009, 107.)

2 Nykytilan kartoitus

Kappale kaksi on tarkoitettu kuvaamaan lukijalle toimintaympäristö ja lähtökohdat, joiden puitteissa kehittämistutkimusta on suoritettu. Tutkimusprosessissa turvallisuusalan tuntemista vaaditaan jo kehittämiskohteen tunnistusvaiheessa sekä edelleen siihen siihen perehtyessä. Kappale esittelee ensin koko maan mittakaavassa suoritettavan turvallisuusalan opistotason koulutuksen keskeisen sisällön, jonka periaatteiden mukaisesti koulutusta järjestävät tahot ovat opetus- ja valintakoekäytäntönsä laatineet.

2.1 Turvallisuusalan Perustutkinto

Turvallisuusalan perustutkinto on 120 opintoviikon laajuinen tekniikan- ja liikenteen alan alaisuuteen kuuluva ammatillinen perustutkinto. Perustutkinnon voi suorittaa ammatillisen peruskoulutuksen lisäksi myös näyttötutkintona tai oppisopimuskoulutuksena, mutta näiden oppimisväylien tarkastelu ei palvele tätä tutkimusta joten ne on rajattu työn ulkopuolelle. Peruskoulutuksena suoritettavaan nuorten tutkintoon Suomessa haetaan joko peruskoulu- tai ylioppilastutkinnon pohjalta ja sen suunniteltu kesto on 3 vuotta. Tutkinnon suorittaneiden ammattinimike on turvallisuusvalvoja.

Opetushallitus on määritellyt tutkinnon tavoitteiksi tarjota valmiudet työskentelyyn Esimerkiksi erilaisissa vartiointitehtävissä, pelastustoimissa, turvasuojauksen suunnittelu-, asennus- ja ylläpitotehtävissä, tavaroiden kuljetuksessa, vastaanotto- ja vahtimestaripalvelussa tai turvatarkastuksessa Lisäksi tutkinnon suorittaminen antaa jatko-opiskelukelpoisuuden ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin, joista opetushallitus pitää luontevimpina mm. tekniikan- ja liikenteenalan-, liiketaloudenalan- sekä turvallisuusalan ammattikorkeakoulututkintoja.

Kevään 2014 yhteishaussa turvallisuusalan perustutkintoa nuorille tarjoaa yhteensä 21 eri opinahjoa. Aloituspaiikkoja on yhteensä 547, opinahjokohtaisen määrän vaihdellessa välillä 17-80. Eniten opiskelijoita vastaanottava yksittäinen koulutuksen järjestäjä keväällä 2014 on Stadin Ammattiopisto. 13 edellä mainituista koulutuksen järjestäjistä tarjoaa mahdollisuuden myös kaksoistutkintoon, mikä tarkoittaa peruskoulutustasoiselle hakijalle ammatillisen peruskoulutuksen ja ylioppilastutkinnon suorittamista rinnakkain. Kappaleessa 2.2. pureudutaan tarkemmin koulutuksen sisältöön toimeksiantajan, Länsi-Uudenmaan Ammattiopiston näkökulmasta, jotta saataisiin selkeä käsitys siitä vallitsevasta tilanteesta mihin Opetushallitus pyrkii VAKUVA 2 -hankkeellaan vaikuttamaan.

Opetushallitus määrittelee kansallisella tasolla turvallisuusalan perustutkinnon raamit määräyksessä 18/011/2010: ”Turvallisuusalan perustutkinto, Ammatillisen tutkinnon perusteet”. Asiakirja ohjaa koulutuksen järjestäjältä veloitettun opetussuunnitelman laatimista ja on keskeisin dokumentti turvallisuusalan perustutkinnon sisältöä arvioitaessa. Asiakirjaan perehtyminen ja sen tiivistäminen lukijalle on tutkimuksen kannalta oleellista, sillä sen sisällön on tarkoitus heijastaa alalla vaadittavia taitoja, joiden tunteminen on keskeistä alalle soveltuvuutta arvioitaessa.

2.2 Turvallisuusala Länsi-Uudenmaan Ammattiopisto Luksiassa

Turvallisuusalan perustutkinnon kansallisten raamien lisäksi on tärkeää luoda käsitys erityisesti Luksian käytössä olevista toimintamalleista. Selvitystyö nykytilasta tehtiin ennen kehittämistyön aloittamista, jotta voitaisiin ymmärtää ja kuvata se tilanne johon opetushallitus muutoksillaan pyrkii vaikuttamaan. Alla esitetyt huomiot perustuvat omiin havaintoihin keväältä 2013 sekä organisaation sisältä hankittuihin tietoihin, jonka subjektiivisuuden vuoksi muun muassa arviointeihin käytäntöjen toimivuudesta tulee suhtautua varauksella.

2.2.1 Aiemmat pääsykoekäytännöt

Valintakokeet ovat olleet keskeinen osa opiskelijavalintaprosessia koko Länsi-Uudenmaan Ammattioppilaitoksen turvallisuusalan lyhyen historian ajan. Keskeisin menetelmä hakijoiden soveltuvuuden arviointiin on ollut ryhmähaastattelu. Lisäksi käytössä on ollut mm. liikuntatestit sekä vuodesta 2010 Suomen Psykologiliiton suorittamat persoonallisuustestit alalle soveltuvuudesta. Aikaisemman pääsykoerakenteen on koettu palvelevan tarkoitustaan erinomaisesti.

Liite 1 esittelee Luksian kevään 2013 yhteishaun valintakokeen sisällön ne osat, joiden arviointi toteutettiin hankintana Suomen Psykologiliitolta. Opiskelijavalinnassa huomioitavat asiat on jaoteltu kolmeen kategoriaan: oppimisen ja omaksumiskyvyn vaatimuksiin, motivaatiotekijöihin ja alalle orientoitumiseen sekä alakohtaisiin ammattiin liittyviin vaatimuksiin. Huomio kiinnittyy erityisesti asiantuntijan kuvaukseen alan vaatimuksista. Lausunnon mukaan turvallisuusalan työtehtävien luonteen vuoksi on merkityksellistä tutkia henkilön energiavaroja, tilanneperäisen stressin hallintaa, tunteiden käsittelyä, käsitystä itsestä ja toisista. Työssä suoriutumisen edellytyksiksi tulkittiin myös yhteistyötaidot, kommunikaatiokyky ja itseohjautuvuus. Lisäksi soveltuvuuden arviointiprosessin aikana etsittiin myös kriittisiä tekijöitä, jotka voisivat olla esteitä alan koulutuksesta ja työstä suoriutumiselle (esimerkiksi päihdeongelmat, mielenterveyshäiriöt). Käytännössä tämä tarkoitti laajaa persoonallisuustestausta ja testitulosten läpikäymistä henkilökohtaisessa

haastattelussa psykologin kanssa. Kirjallisen persoonallisuustestauksen lomassa suoritettiin myös useita eri osa-alueiden oppimiskykyä mittaavia kirjallisia tehtäviä. Aikaisempi pääsykoe on ollut toisen asteen opintoihin verrattain laaja, kestoltaan n. 8 tuntia ja osallistujille maksullinen.

Havaintojeni mukaan keskeisin ongelma aikaisempien vuosien valintatilaisuuksissa on ollut osittainen systemaattisuuden puutos. Tämä ilmeni erityisesti ryhmähaastatteluissa, joiden rakennetta tai arvostelukriteereitä ei oltu eri vuosien välillä riittävän tarkasti dokumentoitu. Valintoja tehtäessä luotettiin suurilta osin alan opettajien subjektiiviseen arvioon tarkkojen kriteerien laatimisen sijaan. Käytännöt koettiin toimiviksi, sillä yksilökohtainen arvio ilman tarkkoja raameja on antanut mahdollisuuden tarkastella hakijoita kokonaisvaltaisemmin kuin mihin tarkkaan määritellyt kriteerit tarjoaisivat mahdollisuuksia. Pahimmillaan tämä voi kuitenkin johtaa eriarvoiseen kohteluun vuositasolla tai jopa hakijaryhmän sisällä. Kun opiskelijavalinnat eivät nojaa teoriaan, jokin epäoleellinen seikka, kuten ikä, saattaa nousta tärkeään asemaan opiskelijavalinnassa. Jos ammatissa ja koulutuksessa vaadittava ydinosaaminen on määrittämättä, kukin valitsija määrittää sen omista lähtökohdistaan. (Räihä & Nikkola 2010,13.)

Ulkopuolisten arvioijien käyttäminen soveltuvuuden mittaamisessa on Luksiassa perusteltu alan luonteella; Koulutettaessa nuoria työtehtäviin, jotka mahdollisesti edellyttävät ihmisten perustuslakiin kirjattuihin perusoikeuksiin, kuten koskemattomuuteen (Perustuslaki §7) ja Liikkumisvapauteen (Perustuslaki §9) puuttumista, on tärkeää jo valintavaiheessa ammatillisvoimin kiinnittää huomiota työelämään soveltumattomien nuorten uudelleenohjaukseen. Luksia tekee tiivistä yhteistyötä työelämän toimijoiden pyrkien työssäoppimisjaksojen avulla myös työllistämään tutkinnon suorittaneita yhteistyöyrityksiinsä. Yhteistyön sujuvuuden ja koulutusohjelman laadukkaan maineen ylläpitämiseksi opiskelijoiden tiukkaa seulontaa jo valintavaiheessa pidetään erittäin tärkeänä.

2.2.2 Opiskelijoiden soveltuvuuden seuranta ja arviointi

Valintojen jälkeen opiskelijoita seurataan Luksiassa opetussuunnitelmassa esiteltyjen käytäntöjen mukaisesti. Keskeisin käytössä oleva työkalu opiskeluiden seurantaan on lukukausikohtainen henkilökohtainen keskustelu luokanvalvojan kanssa, joskin siinäkin pääpaino on opinnoista suoriutumisen arviointi. Soveltuvuuden seurantaan ja arviointiin ei valintakoevaiheen jälkeen ole käytössä virallisia työkaluja. Käytännössä seuranta suoritetaan epävirallisesti opetuksesta vastaavien henkilöiden osalta, jotta havaitut puutteet ja epäkohdat voitaisiin tarvittaessa ottaa huomioon opetuksessa. Keskeisin resurssi soveltumattomuuden hallintaan on erityisopetus, jolloin opetusmenetelmiä pyritään

mukauttamaan siten, että eteneminen opinnoissa olisi mahdollista soveltuvuuden puutteista huolimatta

Syy jatkuvan seurannan ja arvioinnin puutteelle on selvä: Oppilaitoksella ei ole käytössään riittäviä työkaluja soveltumattomuuteen puuttumiselle sisäänottovaiheen jälkeen. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta astui voimaan vuonna 2012, jolloin esiteltiin § 32 opiskeluoikeuden peruuttamisesta mm. mikäli ” opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti opinnoissaan toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan opintoihin liittyvissä käytännön tehtävissä tai työssäoppimisessa;”. Peruuttamisoikeutta ei kuitenkaan voida soveltaa turvallisuusalan perustutkinnoissa, sillä valtioneuvoston asetuksen 1032/2011 mukaan tutkinnon opintoihin tai alan ammatissa toimimiseen ei sisälly alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Voidaan siis todeta, että soveltuvuuden seurantaan ja arviointiin on koulutuksentarjoajan näkökulmasta turha ohjata resursseja, sillä soveltumattomuuden havaitseminen ei voi lain mukaisesti johtaa riittäviin toimenpiteisiin. Vaikka soveltumattomuuden käsitettä tulkittaisiin siten, että siihen liittyvät ominaisuudet voivat kehittyä ajan myötä tai harjoittelemalla, ovat niiden edistämiseen käytössä olevat toimenpiteet (erityisopetus, tutkinnon pitkittäminen) nykyisen lainsäädännön vallitessa ainoastaan opiskelijälähtöisiä. Koulutuksen järjestäjä ei voi esimerkiksi oman soveltuvuusarviointinsa perusteella evätä opiskelijalta mahdollisuutta osallistua järjestyksenvalvoja- tai vartijakoulutuksiin.

3 Haastattelututkimus: työelämän tarpeet soveltuvuuden osalta

Toistaiseksi jokainen oppilaitos on vastannut itse omien pääsykoekriteereidensä luomisesta. Kriteeristön luomis- ja toteutumisprosessia tarkastellessa on käynyt ilmi, että ainakaan Länsi-Uudenmaan Ammattiopiston osalta valittuja kriteerejä ei ole tieteellisesti tarkasteltu saati tarkemmin dokumentoitu. Tämän vuoksi olen lähestynyt tutkimustani laadullisesta näkökulmasta ja pyrkinyt keräämään mahdollisimman laaja-alaista tietoa tutkittavasta ilmiöstä sen kanssa tekemisissä olevilta tahoilta. Kun kyseessä on tutkimuksellinen kehittämistyö, tulee kuitenkin muistaa että laadullisten ja määrällisten menetelmien välisen rajan määrittely ei ole itseisarvo vaan menetelmien rooli on ensisijaisesti auttaa löytämään parhaat mahdolliset uudet käytännöt kehittämistyössä. (Ojasalo 2009, 94.)

Tiedonhankinnan osalta keskeisin menetelmä tässä tutkimuksessa oli teemahaastattelu. Menetelmää valittaessa tarkasteltiin mahdollisuutta myös määrälliseen tutkimukseen lomakehaastatteluiden avulla, mutta soveltuvuuden arvioimiseen kykenevä joukko koettiin niin pieneksi että valmiiksi määriteltyjen hypoteesien verifiointia ei otannan vuoksi voitaisi pitää luotettavana.

3.1 Haastateltavien valinta

Teemahaastatteluun osallistuttavaa joukkoa valittaessa pohdin ensimmäiseksi valintakokeiden perimmäistä tarkoitusta: Ammattiopetuksen tulee valmentaa opiskelijoita työelämän tarpeita varten, jolloin jo valintavaiheessa tulisi rajausta suorittaa niiden osalta, joita ei koeta työtehtäviin soveltuviksi. Erityisesti tämä korostuu turvallisuusalalla sen erityisen luonteen vuoksi; alalla on vahvasti ominaiset arvot joiden sisäistäminen on työtehtävistä suoriutumisen kannalta olennaista. Haastatteluihin valittiin henkilöitä, jotka omasivat kokemusta sekä alan ammattiopintoja suorittavien, että varsinaisissa työtehtävissä toimivien henkilöiden rekrytoinnista, perehdyttämisestä ja arvioinnista.

Länsi-Uudenmaan Ammattiopiston kannalta luonnollisin väylä kriteerit täyttävien henkilöiden valintaan oli lähestyä työssäoppijoita yrityksiin vastaanottavia henkilöitä. Tämän kevään aikana työssäoppijoita oli vastaanottanut yhteensä 12 eri turvallisuusalan yritystä, joiden kaikkien kanssa pyrittiin sopimaan henkilökohtaisesta haastattelusta. Henkilökohtaisista yhteenottopyynnöistä huolimatta ainoastaan neljä työssäoppijoiden ohjaajaa suostui haastatteluun. Valintajoukon laajentamista vastaavilta taustoilta tulevia nuoria työllistäviin toimijoihin pohdittiin, mutta sitä ei pidetty toimeksiantajan kannalta tarpeellisena.

3.2 Tutkittavat asiat ja haastattelurakenne

Tarkasteltavan ilmiön uutuuden vuoksi oli keskeistä, että haastattelijana pidin kysymykset mahdollisimman avoimina. Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia ilmiön henkilökohtaista merkitystä haastateltaville, jolloin kysymykset oli tarkoitettu muodostettavaksi siten, että ne eivät erityisesti ohjaa tai rajaa keskustelua (Ojasalo 2009, 98). Haastattelukieli pidettiin epämuodollisena mahdollisimman luotettavan ilmapiirin saavuttamiseksi, mutta litteroitiin nauhoituksista jälkikäteen selkeälle yleiskielelle, koska käytetyt ilmaisut ja äänenpainot eivät ole tutkimuksen kannalta merkittäviä. Poikkeuksena ainoastaan haastatteluissa esiin nousseet ominaisuudet, kyvykkyydet ja soveltuvuutta kuvaavat seikat, joiden osalta ilmaisut kirjattiin sanasta sanaan tarkempaa analyysia varten. Litterointi hyväksyttiin jälkikäteen haastateltavilla väärinkäsitysten välttämiseksi.

Haastattelussa käsiteltävät teemat valittiin siten, että tutkittava ilmiölle pyrittiin ensin hakemaan rajapintaa tarkastelemalla kokonaisuutta mahdollisimman laajasti. Haastattelun edetessä keskustelua ohjattiin yksityiskohtaisemmin koskemaan ensin työssäoppijoiden soveltuvuutta ja lopuksi pääsykoekriteerejä sekä niiden soveltuvuutta työelämän tarpeisiin. Haastattelutilanteissa pyrittiin luonnolliseen vuorovaikutukseen ja haastattelijana saatoin myös nostaa esiin aiemmissa keskusteluissa esiin nousseita havaintoja työssäoppijoiden soveltuvuudesta tai heiltä vaadituista ominaisuuksista varmistaakseni mahdollisimman laaja-alaisen kuvauksen saamisen jokaiselta haastateltavalta. Haastattelun keskeiset teemat valintaperusteineen ovat esillä alla.

1. Haastateltavan taustat ja rooli yrityksessä

Ensimmäisen teeman keskeisin tarkoitus oli mukavoittaa haastateltava tilanteeseen esittämällä kysymyksiä, joihin on oletettavasti helppoa ja yksiselitteistä vastata. Keskustelujen aiheina olivat työ- ja koulutustaustat, tämänhetkinen toimenkuva sekä erityisesti rooli henkilöstöhallinnan osalta. Ensimmäisen vaiheen taustakartoitus pyrki vahvistamaan etukäteisrajausta ja varmistumaan siitä, että haastateltavalla työnkuvansa kautta riittävä kompetenssi tutkimuskohteiden kommentointiin. Taustojen ja työnkuvan määrittely avasi myös mahdollisuuksia arvioida arvostettavien ominaisuuksien yhteyttä haastateltavan työ- tai koulutushistoriaan.

2. Rekrytointiprosessi ja siinä huomion kiinnittävät ominaisuudet

Toisen teeman tarkoituksena oli avata tarkemmin sitä prosessia, jonka aikana työssäoppijat kontaktoivat haastateltavaa ja mahdollisesti päätyivät yritykseen työssäoppimiseen tai jopa palkallisiin töihin. Esimerkiksi mitä ominaisuuksia ja taitoja

työelämän edustaja edellyttää työharjoittelijalta jo ensitapaamisella tai minkä seikkojen perusteella hakijoita rajataan tai ohjataan tiettyihin työtehtäviin. Ideaalitulanteessa tämän teeman aikana nousee jo esiin soveltuvuutta mittaavia ominaisuuksia, joihin voi myöhemmin soveltuvuutta arvioidessa keskusteluissa palata. Lisäksi keskustellaan hakijakohtaisista eroista mm. iän, sukupuolen ja koulutustaustan osalta. Useilta eri taustoilta työssäoppijoita ottaavilta saatettiin kysyä myös erityisesti kokemuksista Luksian työssäoppijoista osana nykytilan kartoitusta.

3. Alalle soveltuvuus ja arvostettavat ominaisuudet

Teeman sisällä keskitytään etsimään niitä ominaisuuksia, joita haastateltava arvostaa alalla työskenteleviltä. Esiin nousseiden ominaisuuksien osalta pyritään määrittelemään mitkä ovat luontaista soveltuvuutta kuvaavia, minkä opettamiseen oppilaitosten tulisi panostaa ja mitkä kehittyvät ainoastaan työ- ja elämäkokemuksen kasvaessa. Voidaan myös pureutua tarkemmin haastateltavan havaitsemiin eroihin työssäoppijoissa ja vakituksessa työsuhteessa toimivissa henkilöissä, mikäli sellaisia kokemusten perusteella on. Tarvittaessa myös haastattelija nosti teeman aikana esiin erilaisia soveltuvuutta mittaavia ominaisuuksia, jotta tutkittavasta ilmiöstä saatiin mahdollisimman laaja-alaista keskustelua.

4. Uudet pääsykoeaihiot soveltuvuus-kriteereineen

Viimeiseksi keskustelunaiheeksi nostettiin spesifisti opetushallituksen valitsemat mitattavat kriteerit, joiden tarpeellisuudesta keskusteltiin kohta kohdalta. Kuvailin myös Luksiassa toistaiseksi käytössä olleita pääsykoeikäntöjä ja tiedustelin suhtautumista muutoksiin. Haastateltavalle annettiin mahdollisuus tarjota oman yrityksensä tarpeisiin sopivia soveltuvuus-kriteerejä, ja tiedusteltiin haastattelun aikana esiin nousseiden ominaisuuksien mittaamisen mielekkyyttä pääsykoevaiheessa.

3.3 Tulosten yhteenveto ja analysointi

Vähäisen vastaajamäärän vuoksi alkuperäinen suunnitelma haastateltavien ryhmittely ensimmäisen teeman (Haastateltavan taustat ja rooli yrityksessä) avulla ei ollut tarkoituksenmukaista: kaikki vastaajat omasivat vähintään kymmenen vuoden työkokemuksen turvallisuus-alalta, olivat työskennelleet sekä alan suorittavassa työssä että esimiestehtävissä ja omasivat työtehtäviään tukevan koulutus-pohjan (mm. turvallisuusvalvojan erityisammattitutkinto, turvallisuusalan tradenomi, erilaiset kouluttaja- ja ohjaajapätevyudet). Analysointivaiheessa nousi esiin rajallisen ottannan aiheuttama keskeinen ongelma saturaatiopisteen saavuttamisen mahdottomuudesta. Saturaatiopisteellä tarkoitetaan vaihetta, jolloin haastattelumateriaalia on niin laajalti, että uudet haastattelut

eivät enään tuota kehittämistyön kannalta oleellista uutta tietoa (Ojasalo 2009, 100). Tässä tutkimuksessa piste jäi saavuttamatta, sillä jokainen purettu haastattelu toi lisäarvoa kappaleessa 3.2. esitelyihin tutkimuksen kannalta keskeisiin teemoihin 2-4.

Haastattelut litteroitiin yleiskielelle yhtenäiseksi dokumentiksi, jonka yhteydessä haastateltavien henkilötiedot korvattiin haastateltavaa kuvaavilla kirjaimilla A,B,C ja D. Näitä kirjaimia käytetään tutkimuksen lomassa haastattelumateriaaliin viitattaessa. Haastattelurakennetta selventävä teemoittelu purettiin purku- ja analyysivaiheessa, sillä teemojen lähestymistapojen eroavaisuuksista huolimatta niillä oli yhteinen päämäärä; muodostaa kokonaiskuva alalle soveltuvasta henkilöstä. Yhteenvedon aikana vastauksista poimittiin kaikki henkilön valmiuksia, taitoja tai ominaisuuksia kuvaavat ilmaisut teemojen 2-4 aikana esitetyistä vastauksista. Ilmaisut analysoitiin yksittäin siten, että ensin lauseyhteyttä ja kysymyksenasettelua tutkimalla voitiin ne voitiin jaotella negatiivisiin ja positiivisiin. Seuraavaksi analysointivaiheessa suljettiin pois ne ilmaisut, joiden ei voitu perustella millään tasolla kuvaavan soveltuvuutta. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi selkeästi työssä hankittavat taidot tai pätevyysosoitukset jonkin taidon hallitsemisesta. Jäljelle jääneistä positiivisista ilmaisuista muodostui lista ominaisuuksista, joita tällä otannalla voitiin pitää turvallisuusalan työelämässä hyödyllisinä. Negatiivisessa valossa esiin nostetut ominaisuudet käännettiin tutkijan toimesta vastakohdiksi.

Haastattelututkimuksessa esiin nousseita alalla arvostettavia ominaisuuksia olivat muun muassa: asiakaspalvelulähtöisyys, palveluasenne, verbaalinen lahjakkuus, luotettavuus, paineensietokyky, henkinen kantti, kyvyt pyytää apua ja kokeilla, sitoutuminen työhön, havainnointikyky, positiivinen asenne, täsmällisyys ja fyysinen olemus. Edellä mainittujen termien hyödyntämistä osana alalle soveltuvuuden arviointia sekä työelämän ja opetushallituksen näkemysten vertailua on käsitelty tarkemmin kappaleessa 4.2.1. Kappale antaa myös esimerkkejä haastateltavien perusteluista ja logiikasta keskeisiksi määriteltyjen ominaisuuksien osalta.

4 Pääsykokeet, Kevät 2014

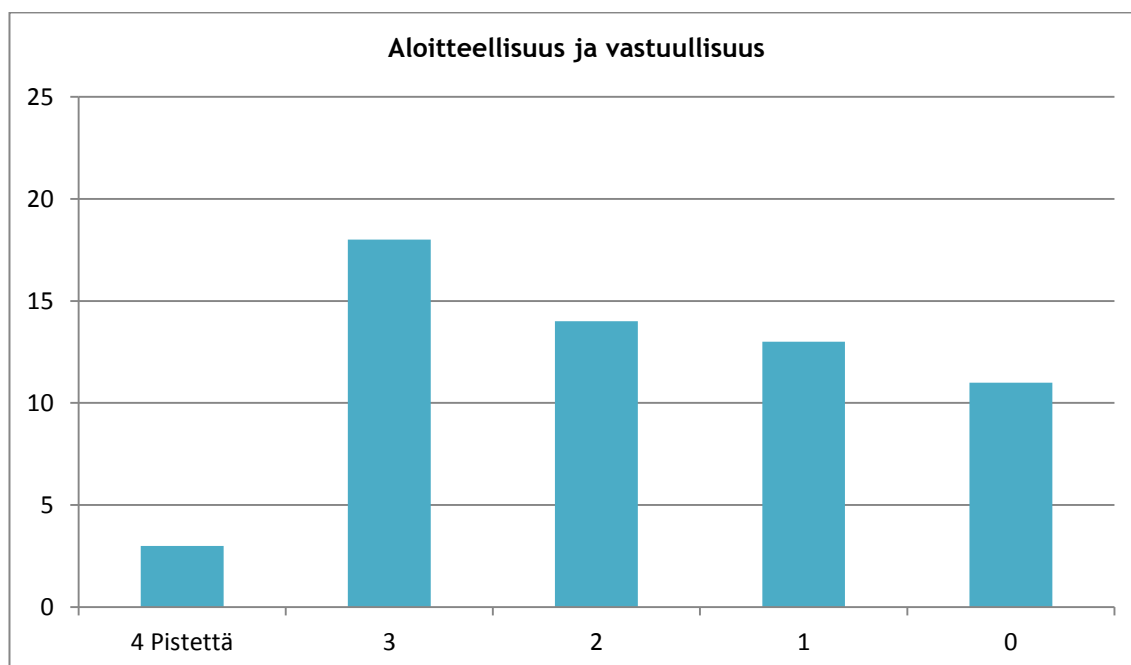
Kehittämistyön keskiössä oli kevään 2014 pääsykoe, jonka rakennetta tämän kappaleen avulla avataan. Pysin varsinaisen pääsykoetapahtuman ja sen suunnittelun kuvaamisen lisäksi nostamaan esiin omien havaintojeni ja haastattelututkimuksen avulla saatuja huomioita ja epäkohtia. Tutkimuksen tätä osaa käytettiin laajalti hyödyksi myös raportoidessa opetushallitukselle pilotointihankkeen toteutuksesta, onnistumisesta ja kehitysehdotuksista kesäkuussa 2014.

4.1 Valitut pääsykoekäytännöt

Aihoiden soveltaminen valintakoetilanteessa jätettiin pilotointivaiheessa suurilta osin oppilaitosten vastuulle. Opetushallitus toimitti mitattavien asioiden ja pisteytysmallin lisäksi arviointikriteerit jokaista mitattavaa asiaa kohden. Se, mihin tilanteeseen ja miten kriteerejä sovellettaisiin jätettiin oppilaitoksen harkinnan varaan. Luksiassa uutta tilannetta lähestyttiin tarkastelemalla miltä osin vanhoja käytäntöjä tulisi muuttaa. Tilasin Suomen Psykologikeskukselta lausunnon koskien heidän aikaisempaa rooliaan arvioinneissa sekä arviota siitä, missä määrin ulkopuolisia psykologeja voisi käyttää VAKUVA -aihioiden puitteissa.

Keskeisin muutos psykologin arvioinnin osalta oli, että testattavan hakijan opiskeluun liittyviä valmiuksia ei sovi valintakokeessa tutkia sillä niitä ei VAKUVA 2 -käytäntöjen mukaisesti arvioida. Henkilötietolaki (523/1999) antaa psykologille mahdollisuuden tutkia vain arvioitaviin kriteereihin liittyviä tekijöitä. Psykologikeskus otti kantaa valmiuksiinsa arvioida jokaista yksittäistä arviointikriteeriä. Sosiaalisuuden ja itsensä ilmaisemisen osalta tarjottiin arviointimenetelmäksi ryhmätyö- / haastattelutilannetta, joka oli jo aiemmin toteutettu henkilökunnan toimesta eikä näinollen vaatisi psykologin läsnäoloa. Teknisen taitavuuden osalta lausunto toteaa seuraavasti: ”Tekninen taitavuus on ohjeistettu jonkin teknisen tuotteen kokoamiseksi. Tällaista teknisen laitteen kokoamistehtävää, mikä pohjautuu riittävään tutkimustietoon ja mikä validilla tavalla mittaisi kyseistä ominaisuutta, ei ole käytettävissämme”. Aloitteellisuuden ja vastuullisuuden sen sijaan katsottiin kytkeytyvän persoonallisuuteen ja olevan näinollen psykologien keskeisintä osaamisaluetta. Kuitenkin tulee huomata, että arviointikriteerit tämänkin osalta ottavat huomioon lähinnä sen, kuinka hakija on valmistautunut pääsykokeisiin ja toimii siellä annettujen ohjeiden mukaisesti. Lausunnossa huomautettiin lisäksi, että VAKUVA-mallin tarkoitus on ohjata oppilaitosta toimimaan ensisijaisesti itsenäisenä valintakokeen toteuttajana.

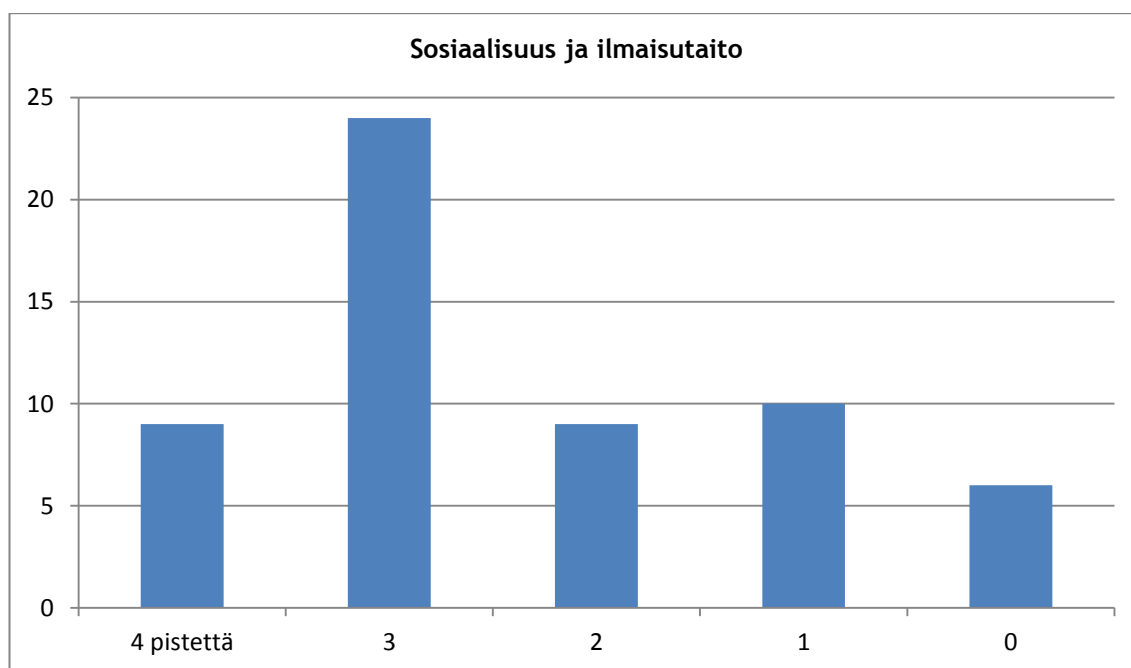
Lausunnosta huolimatta Länsi-Uudenmaan Ammattioppilaitoksessa koettiin ulkopuolisen psykologin arvioinnin olevan tarpeen aloitteellisuuden ja vastuullisuuden osalta. Hakijat arvosteltiin pistein 0-4 persoonallisuustestien ja niitä käsittelevän yksilöhaastattelun avulla. Haastattelun keskeinen tarkoitus oli antaa hakijalle mahdollisuus tehdä selkoa motivaatiostaan, tavoitteistaan ja soveltuvuudestaan alalle. Arvostelijat kiinnittivät VAKUVA 2 -aihioiden mukaisesti myös huomiota siihen, oliko kirjalliset testit täytetty ohjeiden mukaisesti. Aihiot velvoittivat myös kiinnittämään arvioinnissa aloitteellisuuden ja vastuullisuuden osalta huomiota siihen, onko pääsykokeeseen valmistauduttu ohjeiden mukaisesti. Tämä toteutettiin havainnoimalla onko hakija tuonut mukanaan ennalta vaaditut asiat (muistiinpanovälineet, henkilöllisyystodistus). Havaitut puutteet vähensivät kokonaispistemäärää yhdellä. 59:n pääsykokeen suorittaneen kesken pisteet jakautuivat seuraavasti:

Taulukko 2: Pistejakauma, aloitteellisuus ja vastuullisuus

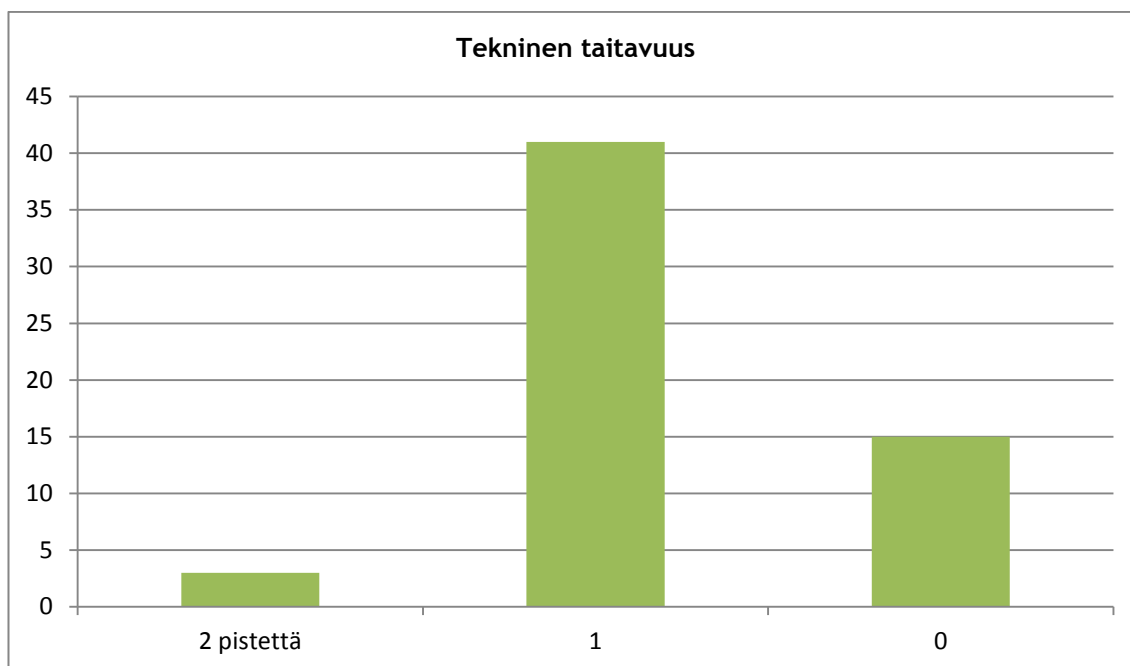
Sosiaalisuuden ja ilmaisutaidon arviointi toteutettiin ryhmätilanteessa, jossa hakijat istutetaan ennalta määrätyille paikoille ja kehoitetaan tutustumaan vierustoveriinsa. Viiden minuutin tutustumisen kuluttua hakijat kutsutaan pareittain tilan eteen, jossa tehtävänä on esitellä juuri tapaamansa henkilö. Esittelyjen jälkeen arvostelevat opettajat esittävät opiskelijoille tarkentavia kysymyksiä. Koko esiintymiskierroksen jälkeen pidetään vielä koko ryhmän yhteinen keskustelutilaisuus turvallisuusalasta ja sielä opiskelusta, jonka aikana opiskelijoita kannustetaan ottamaan kantaa ja kysymään epäselväksi jääneitä asioita. Soveltuvuutta arvosteltiin kolmen opettajan toimesta. Hakijan olemusta pyrittiin tarkkailemaan kaikkien kolmen vaiheen aikana; kuinka luontevaa ja aktiivista toiminta vuorovaikutustilanteessa pariutumisvaiheessa on? Pystytäänkö esiintymistilanteessa kommunikoidaan selkeästi ja vastaamaan kohdistettuihin kysymyksiin? Osoittaako hakija

aktiivisuutta osallistumalla koko ryhmän yhteiseen keskusteluun? Muunmuassa näiden kysymysten pohjalta opettajat pisteyttivät hakijat henkilökohtaisesti pistemäärin 0-4 ja ryhmän poistuttua keskiarvoa ja keskustelua hyödyntäen muodostivat kollektiivisen arvosanan kunkin hakijan sosiaalisuudesta ja itsensä ilmaisemisesta. Pisteet jakautuivat seuraavasti:

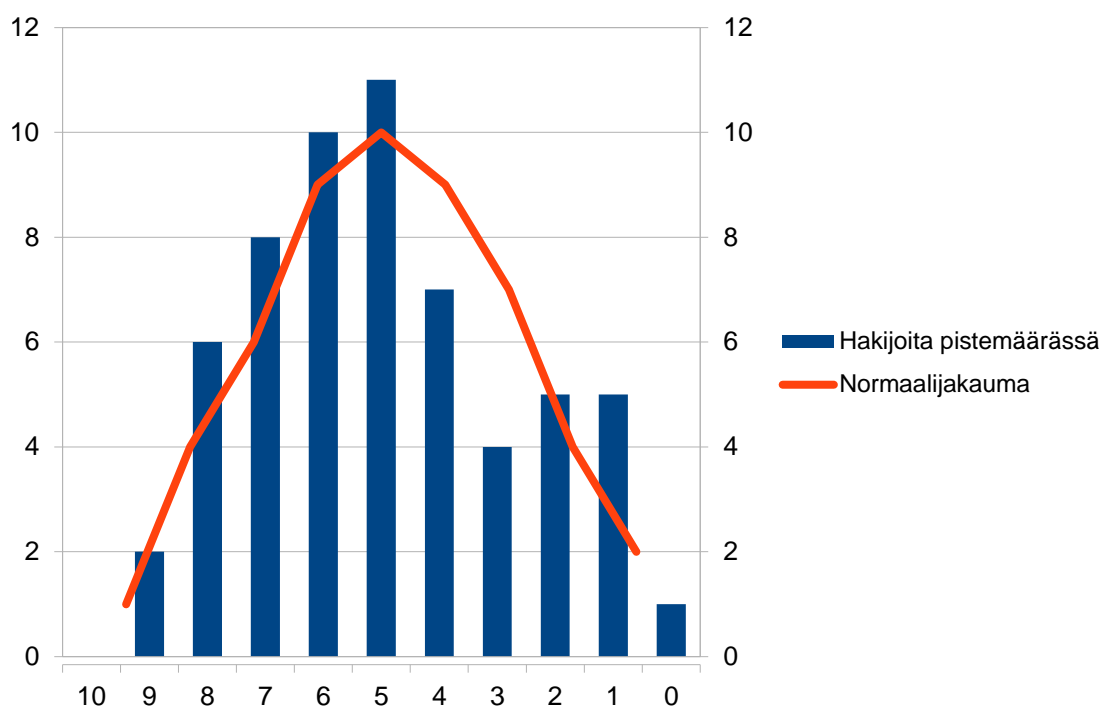
Taulukko 3: Pistejakauma, sosiaalisuus ja ilmaisutaito

Teknisen hahmotuskyvyn mittaaminen tuotti suunnitteluvaiheessa selkeästi eniten päänvaivaa. Rajan vetäminen soveltuvuuden ja jo hankitun osaamisen välille koettiin hyvin haastavaksi. Opetushallitus kuvailee hahmoituskykyä seuraavasti: ”Hakija osoittaa kykyä teknisten laitteiden/koneiden ymmärrykseen ja toiminnan hahmottamiseen sekä kykyä ratkaista teknisiä ongelmia” (Opetushallitus 1 2014). Pohdimme minkä teknisen laitteen tai koneen osalta voidaan olla varmoja, että koe ei mittaa jo omaksuttuja ja koulutuksessa kehitettäviä taitoja. Lisäksi testi tulisi toteuttaa ilman suuria hankintakustannuksia ja siten, että sen läpivienti suurelle määrälle hakijoita onnistuu kohtuullisessa ajassa. Lopulta Luksiassa päädyttiin testaamaan teknistä hahmoituskykyä kolmiulotteisen palapelin avulla. Puuartesaanit valmistivat testiä varten neljä identtistä osiin kuviosahattua kappaletta, jotka hakijat pyrkivät ohjeiden avulla koeajan (5 minuuttia) puitteissa kokoamaan. Soveltuvuuskoee pisteytettiin pistein 0-2, siten että kokoaminen määräajan puitteissa antoi täydet pisteet. Nollan ja yhden pisteen välillä luotettiin valvovan opettajan arvostelukykyyne siitä, että mukailiko koottava tuotos ohjeita ja olisiko se valmistunut mikäli toiminta-aika olisi ollut pidempi. Teknisen havainnointikyvyn pisteet jakautuivat hakijoiden välillä seuraavasti:

Taulukko 4: Pistejakauma, tekninen taitavuus

Hakijoiden kokonaispistemäärät soveltuvuuskokeessa vaihtelivat välillä 0-9 seuraavasti:

Taulukko 5: Hakijoiden kokonaispistemäärien jakauma

Hakijoiden kokonaispistemäärien jakauman tarkastelu osoittaa, että huolimatta ongelmista yksittäisten mitattavien ominaisuuksien arvioinnissa, kokonaisuudessaan valintakokeen arvoointi myötäilee normaalijakaumaa, jota käytetään yhtenä suhteellisen arvioinnin yleisimmistä työkaluista (Ouakrim-Soivio 2014, 43). Kuvaaja osoittaa kokonaispistemäärien

painottuvan selvästi skaalan keskimmaiselle kolmannekselle (4-7 pistettä). Normaalijakauman soveltuvuudesta arvioinnissa käydään jatkuvaa keskustelua ja onkin aiheellista pohtia, olisiko pyrkiminen pisteiden tasaiseen jakautumiseen jatkossa tarkoituksenmukaista. Jakauma kuitenkin osoittaa, että keväällä 2014 käytetyt valintakoeikäytännöt välttivät yleisimmän ongelman uusia arvioimetretoja käytettäessä: jakauman painottuessa skaalan jompaan kumpaan päähän voitaisiin todeta käytetyn arvostelun olleen liian löysä tai ankara.

4.2 Aihoiden soveltuvuus, havainnot ja raportointi

Arvioidessani aihoiden soveltuvuutta tukeudun sekä työelämän tarpeita soveltuvuuden osalta tarkastelemaan haastattelututkimukseen että kevään pääsykoeprosessin aikana havainnoinnin avulla esille nousseisiin huomioihin. Tässä kappaleessa esitettyihin aihoiden soveltuvuutta kuvaaviin huomioihin ei voi suhtautua täysin varauksetta, sillä tulee muistaa niiden kuvaavan ainoastaan yhden oppilaitoksen edustajien näkökulmia yhden hakijaryhmän osalta. Pilotointihankkeen aikataulujen vuoksi on kuitenkin kriittistä saattaa havaittuja epäkohtia myös opetushallituksen huomioon.

4.2.1 Mitattavien asioiden soveltuvuus

”Pääsy- ja soveltuvuuskokeiden mitattaviksi asioiksi määriteltiin sellaisia yleisiä taitoja, joita tarvitaan lähes kaikissa tutkinnoissa ammatillisessa koulutuksessa ja työelämässä. Valintaryhmittäin valittiin 2-3 keskeistä yleistä taitoa mitattaviksi asioiksi seuraavasta listasta: Aloitteellisuus ja vastuullisuus, systemaattisuus, sosiaalisuus ja ilmaisutaito, kädentaidot, tekninen taitavuus, hienomotoriikka, luovuus, visuaalinen ja avaruudellinen hahmottaminen, eläin- ja/tai luontosuuntautuneisuus, ongelmanratkaisutaito, musikaalisuus ja liikunnallisuus.” (Opetushallitus 1 2014.)

Esittelin opetushallituksen aihioita mitattavien asioiden soveltuvuuden osalta työelämän edustajille teemahaastattelun aikana ja pyrin kartoittamaan työelämän mielipidettä valikoitujen ominaisuuksien tarpeellisuudesta työharjoittelun aikana ja valmistumisen jälkeen.

Sosiaalisuutta ja itsensä ilmaisemista pidettiin yksiselitteisesti tärkeänä: kaikki neljä haastateltavaa kokivat sen olevan keskeisin edellytys alalla toimimiseen. Sosiaaliset taidot nousivat esiin haastattelutilanteissa poikkeuksetta haastateltavien aloitteesta. Muunmuassa ”asiakaslähtöisyys”, ”palveluasenne” ja ”verbaalinen lahjakkuus” mainittiin asioina, joita työssä edellytetään. Haastatteluissa kävi ilmi, että sosiaaliin taitoihin kiinnitetään työhönottotilanteessa huomiota. Lisäksi työssäoppijoita rajaamatta harjoitteluun ottava haastateltava A koki kanssakäymisen yhtenä harjoittelun aikana ohjausta vaativana asiana. Myös siitä oltiin yhtä mieltä, että sosiaalisuus ja ilmaisutaito ovat ainakin osittain

soveltuvuutta kuvaavia ominaisuuksia, jolloin niiden mittaaminen on tarkoituksenmukaista. Haastateltava C kommentoi itsensä ilmaisun tarpeellisuutta osuvasti: ”Asioita voi oppia, mutta jos ei kykene ”astumaan rivin eteen” on melko heikoilla. Olen nähnyt työelämässä vuosien aikana että heidän kanssaan on jatkuvasti sekä ongelmia, että tarvetta tuelle. Oli henkilö sitten ollut työssä 25 vuotta tai 5 kuukautta” Aikaisemmat pääsykoekäytännöt sekä havainnot kevään pääsykoeprosessin ajalta tukevat haastattelututkimuksen johtopäätöksiä siltä osin, että sosiaalisuuden ja itsensä ilmaisemisen voidaan todeta olevan tarkoituksenmukainen ja tärkeä pääsykoekriteeri turvallisuusalan soveltuvuuskokeissa. Aloitteellisuus ja vastuullisuus jakoi haastatteluissa mielipiteitä: Nostin esiin ongelmat hakijoiden iän osalta, miltä osin kehittyvältä nuorelta voidaan jo odottaa aloitteellisuutta ja vastuullisuutta kouluunhakuvaiheessa? Haastattelututkimuksen osalta kävi ilmi, että jossain määrin em. ominaisuuksia tulisi testata, mutta työelämän edustajien näkemykset siitä kuinka vastuullista käytöstä esimerkiksi 18-vuotiailta työssäoppijoilta tulisi vaatia poikkesivat toisistaan. Kaikki kuitenkin kokivat vastuullisuuden kehittyvän iän myötä ja muunmuassa haastateltava C toteaa vastuullisuuden hiomisen alkavan työelämässä sekä antavansa enemmän joustoa vastuullisuuden osalta nuorille työssäoppijoille kuin vakituiselle työntekijöille.

Kuten kappaleessa 4.1 mainittiin, tekninen taitavuus soveltuvuuden mittaavana vaatimuksena aiheutti suunnitteluryhmälle päänvaivaa. Aikaisemmin teknistä taitavuutta tai vastaavia ominaisuuksia ei oltu Luksian turvallisuusalan valintakokeissa testattu. Siitä huolimatta kaikki haastatellut työssäoppimishajaajat pitivät nykyistä tasoa riittävänä, eikä ongelmia teknisen osaamisen suhteen oltu havaittu. Haastateltavien kesken vallitsi kuitenkin yhteisymmärrys siitä, että tekninen taitavuus on oleellinen ominaisuus turvallisuusalan työtehtävissä. Huolimatta riittäväksi todetusta tasosta, molemmat asiaan suoraan kantaa ottaneet haastateltavat pitivät teknisen taitavuuden mittaamista valintakokeissa hyvänä asiana, joskaan sen ei toivottu olevan hakijoita rajaava tekijä. Teknisen taitavuuden mittaamisen tarpeellisuutta arvioidessa tulee ottaa huomioon myös se, että Länsi-Uudenmaan Ammattiopisto ei toistaiseksi ole tarjonnut turvallisuusalan perustutkintoon valinnaisena osana sisältyvää turvallisuusteknistä toimintaa lainkaan. Sitä tarjoavien oppilaitosten osalta työllistymiskanavat ja tarve teknisen soveltuvuuden mittaamisesta voivat poiketa Luksian vastaavasta.

Opetushallituksen aihioihin valitsemiensa asioiden lisäksi haastattelututkimuksessa kysyttiin työssäoppimishajaajien kantaa liikunnallisuuden tarpeesta työelämässä ja sen mittaamisen mielekkyydestä pääsykokeissa. Fyysinen toiminta on suuressa roolissa koulutuksessa muunmuassa uhkatilanteiden hallintaa, voimankäyttöä ja ensivastetoimintaa harjoitellessa ja liikunnalliset testit olivat aiemmin olleet osa Luksian valintakoetta. Näkemykset vaihtelivat reilusti haastateltavien välillä: A ja B kokivat tietyistä fyysisistä edellytyksistä olevan hyötyä,

mutta totesivat että alalta voi löytää työtä huolimatta fyysisistä rajoitteista. Haastateltava C kertoi kiinnittävänsä huomiota hakijan fyysiseen olemukseen ja uskoi myös hyvän fyysisen kunnan tukevan tukevan muita alalla tarvitsemaksi näkemiään ominaisuuksia, kuten paineensietokykyä. Haastateltava D puolestaan koki kuntotestien järjestämisen olevan alan imagon ja profiilin kannalta hyvä asia, vaikka totesikin normaalin peruskunnan riittävän työstä selviytymiseen. Edellä mainitun normaalin peruskunnan varmistaminen esimerkiksi terveystarkastuksen avulla ei kuitenkaan ole nykyainsäädännön puitteissa mahdollista: Laki ammatillisesta koulutuksesta 951/2011, 27 a § määrää, että lähtökohtaisesti hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Liikunnallisuus on jo opetushallituksen velvoittama soveltuvuutta mittaava asia useammassakin pilotointihankkeen perustutkinnossa. Sen sisällyttäminen myös turvallisuusalan valintakokeeseen antaisi mahdollisuuden ohjata liikuntarajotteista kärsivät hakijat muihin koulutustehtäviin, mikäli jatkotutkimuksissa siihen ilmenee aihetta.

4.2.2 Arviointikriteerien soveltuvuus

”Arviointikriteerit on kuvattu aihiossa valintaryhmittäin, jokaisesta mitattavasta asiasta erikseen. Arviointikriteerit täsmentävät minkälaisena toimintana mitattava asia näyttäytyy hakijalla. Aihiossa ei ole määritelty minkälaista pisteskaalaa mitattaessa käytetään, mutta arvioinnin yhdenmukaistamiseksi on arvioinnin tasolle määritelty niiden prosentuaalinen vaikutus lopullisiin pisteisiin. Arviointikriteerit on laadittu yleisellä tasolla, jotta koulutuksen järjestäjälle jää mahdollisimman laaja vapaus valita pääsy- ja soveltuvuuskokeessa käytettävät mittausmenetelmät ja muut koejärjestelyt. Useampaa mitattavaa asiaa voi arvioida yhdellä mittausmenetelmällä tai päinvastoin yhtä mitattavaa asiaa voidaan arvioida kahdella mittausmenetelmällä.” (Opetushallitus 3 2014.)

Valintakoepisteitä tarkasteltaessa ensimmäinen huomio kohdistui korrelaatioon pisteissä aloitteellisuuden ja vastuullisuuden sekä sosiaalisuuden ja itsensä ilmaisun välillä: 21 hakijasta joiden aloitteellisuus ja vastuullisuus arvioitiin hyväksi (3-4p) 20 sai hyvän arvosanan myös sosiaalisuudesta ja itsensä ilmaisemisesta. Vastaavasti 11:a 0 pistettä aloitteellisuudesta ja vastuullisuudesta saaneesta 10 sai 0-1 pistettä sosiaalisuudesta ja ilmaisutaidosta. Vahva korrelaatio voi olla merkki toisiaan muistuttavista arviointikriteereistä. Vastaisuudessa tulisi kiinnittää huomiota siihen, että samat ominaisuudet eivät johtaisi menestykseen kahdessa eri arviointiluokassa. Opetushallituksen ohjeissa samankaltaisuudet kriteereissä ilmenevät selkeästi: Sosiaalisuuden ja itsensä ilmaisemisen 100% suoritusta kuvataan sanoin ”Hakija on aktiivinen ja motivoitunut vuorovaikutustilanteessa sekä ilmaisee itseään luontevasti”. Kun taas aloitteellisuuden ja vastuullisuuden arviointikriteeri on määritelty sanoin ”Hakija osoittaa aktiivisuutta, yritteliäisyyttä, omista tehtävistään vastuun ottamista ja motivaatiota”. (Opetushallitus 3 2014.)

Käytännössä esimerkiksi kyky ilmaista itseään sujuvasti antaa kuvan myös aloitteellisesta henkilöstä haastattelutilanteessa. Kyseessä voi olla myös tilanne, jossa oppilaitos on soveltanut annettuja arviointikriteerejä väärin. Tällöin kaivattaisiin lisätietoa ja selkeää linjausta siitä kuinka mm. aloitteellisuutta ja vastuullisuutta olisi sopiva mitata käytännössä. Havaintojeni mukaan keväällä 2014 Luksiassa sekä ryhmäkeskustelu, että psykologin yksilöhaastattelu käsittelivät pitkälti samoja kysymyksiä liittyen juurikin edellä mainittuihin aktiivisuuteen ja motivaatioon. Tämä vaikutti merkittävästi valintakokeissa hyvin menestyneen joukon tasalaatuisuuteen ja heikensi teknisen hahmotuskyvyssä menestymisen suhteellista vaikutusta. Opetushallitukselle esitettiin pilotointiraportoinnissa kehitysehdotus kriteerien tarkentamisesta näiltä osin. Teknisen hahmotuskyvyn osalta esitetty arviointikriteeristö koettiin selkeäksi ja kevään valintakokeessa ilmennyt keskittymä yhden pisteen suorituksiin selittyi oppilaitoksen asettamalla liian haastavalla määrääjällä.

4.2.3 Muita huomioita

” Psykologisessa testauksessa tuli väistämättä ilmi sellaisia seikkoja joidenkin hakijoiden soveltumattomuudesta alan opintoihin, jotka aikaisemmin olisivat johtaneet pääsykokeen hylkäämiseen. Näitä seikkoja olivat opiskelussa vaadittavien taitojen puute, vuorovaikutuksen ongelmat, aggressiivisuus ja tunteiden hallitsemattomuus, eheytyvätön tunne-elämä, koko nuoren toiminta ohjauksen varassa, monimuotoinen elämän problematiikka, häilyväisyys, kyky kohdata ihmisiä kunnioittavasti on kehittymätön, pitkäjänteisyyden puute, ei ole millään tavalla kiinnostunut alasta, jolle hakenut, asenne opiskelua kohtaan vastenmielinen. Tällaisia psykologisessa testauksessa saatuja arvioita oli [X] henkilöllä. Näistä [Y] henkilön kohdalla tulkitsimme psykologin arviossa esiin tulleiden seikkojen olevan niin oleellisia, että tällä perusteella oli syytä hylätä pääsykoe. ”

-Arviointia suorittaneen psykologin lausunto kevään 2014 valintakokeista.

Havaintojeni perusteella kevään pääsykoetilaisuutta varjosti opettajien ja osallistuneiden psykologien aito huoli linjauksesta, joka ei mahdollista alalla opiskeluun liittyvien valmiuksien arviointia. Tiukasti ennakkoon määrätyt kriteerit eivät mahdollista minkäänlaista hakijakohtaista joustoa arvioinnissa, oli se kuinka perusteltua tahansa. Ongelmaa on helpoin havainnollistaa esimerkin kautta: Kevään valintakokeessa aloitteellisuutta ja vastuullisuutta arvioivien psykologien haastattelussa nousi esiin muun muassa erään hakijan osalta väkivaltainen menneisyys sekä arvostus väkivallantekojä kohtaan. Opetushallituksen esittämän kriteeristön mukaisesti asioilla ei tulisi olla vaikutusta hakijan vastuullisuuteen. Arkiajattelun mukaan on kuitenkin selvää, että henkilö ei ole sovelias työskentelemään turvallisuusalalla ja esimerkiksi jo voimankäyttö- ja itsepuolustusvalmiuksien opettaminen ko.

nuorelle aiheuttaa eettisiä ongelmia. Kevään valintakokeessa samankaltaisia, joskin lievempiä, tapauksia esiintyi useampia. Haastatelleet psykologit suosittelivat hakijoiden hylkäämistä ja tarjoutuivat esittämään hakukelpoisuuden eväämiselle yksilölliset perusteet. Opetushallituksen aihiot ohjeistavat kuitenkin hylkäämään pääsykoesuorituksen ainoastaan, mikäli pistemäärä kaikista mitattavista on yhteensä 0. Huomioitavaa on myös, että mikäli aihoiden arviointikriteerejä aloitteellisuuden ja vastuullisuuden osalta olisi noudatettu oppilaitoksen toimesta orjallisesti, esitetyt ongelmat olisivat jääneet kokonaan havaitsevatta.

Tilanne on Luksian näkökulmasta haastava: Aikaisemman historian perusteella lähes kaikki ensisijaisena hakutoiveena turvallisuusalalle hakeneet ja pääsykokeen läpäisevät tulevat valituksi. Edellä esiteltyjen tilanteiden lisäksi ongelmia aiheutuu myös tapauksissa, joilta ei havaitusti löydy valmiuksia itsensä ilmaisemiseen ja sosiaalisuuteen tai aloitteellisuuteen ja vastuullisuuteen. Edes välttävä menestyminen teknisen hahmoituskyvyn testissä takaa heille kuitenkin valintakelpoisuuden ja mahdollisuuden tulla valituksi opiskelemaan ilman minkäänlaisia valmiuksia opinnoista tai työstä suoriutumiseen. Yksinkertaisin ratkaisu ongelmaan olisi asettaa osa mitattavista asioista hakijoita rajaavaksi.

Pidemmällä aikavälillä tulisi tarkastella mahdollisuutta hyödyntää SORA-lainsäädäntöä myös turvallisuusalan koulutuksessa. SORA-lainsäädäntö on lyhenne sanoista soveltumattomuuden ratkaisuja. Lainsäädännön tavoitteena on parantaa turvallisuutta koulutuksessa ja työelämässä (SORA-työryhmä 2010). Koulutuksen järjestäjällä on mahdollisuus puuttua soveltumattomuus- ja turvallisuuskysymyksiin. Säädöksillä edistetään potilas- ja asiakasturvallisuutta, alaikäisten turvallisuutta sekä opiskelijan itsensä ja opiskelu- ja työyhteisön turvallisuutta. Säädöksissä turvataan myös opiskelijan oikeusturva. Lainsäädäntö mahdollistaa tutkintokohtaiset teryvedentilavaatimukset ammatillisessa peruskoulutuksessa. Mallia turvallisuusalan vaatimukseen voisi hakea esimerkiksi sosiaali- terveys- ja liikunta-alalta, jossa valtioneuvoston asetuksen 1032/2011 nojalla voidaan opiskeluoikeuksia peruuttaa tai jättää myöntämättä vedoten opintoihin tai työssäoppimiseen liittyviin terveydellisiin ja toiminnallisiin seikkoihin. Opiskelijaksi ottamisen esteenä voivat olla esimerkiksi ”sellaiset psyykkiset sairaudet, jotka estävät käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen osallistumisen, kuten ajankohtainen hoitamaton psykoosi tai vaikea toimintakykyä laskeva masennus” tai ”päihteiden ongelmakäyttö tai päihderiippuvuus.” (Opetushallitus 4 2011.)

Yhtenäistyvien valintakoeikäntöjen myötä tarve hakijoiden terveyden ja toimintakyvyn rajoitteiden kartoittamiseen kasvaa entisestään. Oppilaitokset menettävät muutoksen myötä työkalut vaikuttaa opiskelijavalintoihin, mikä tasapuolisen valintamenettelyn lisäksi mahdollistaa myös alalle soveltumattoman aineksen sisäänkäynnin. Turvallisuusalan perustutkinto valmistaa opiskelijoita tehtäviin, jotka antavat toimivaltuudet ihmisten perusoikeuksien rajoittamiseen. On työelämän, oppilaitosten, sekä koko yhteiskunnan edun

mukaista mikäli esimerkiksi psyykkisiä sairauksia omaavat hakijat voitaisiin karsia alalta ennen mahdollisten vaaratilanteiden syntymistä.

4.3 Seurantasuunnitelma

Valintakokeissa tehtyjen ratkaisujen seuranta on olennaista, jotta arviointia tehnyt taho voi kehittää oman työnsä laatua, luotettavuutta ja tuloksellisuutta. Seurannan avulla pyritään kartoittamaan ensisijaisesti lopputuloksen onnistuneisuutta: kuinka hyvin arvioinnilla on kyetty kuvaamaan henkilön työsuoritusta? Lisäksi seurannassa voidaan kiinnittää huomiota arviointiprosessin laatuun ja toimivuuteen esimerkiksi arvijoiden pätevyyttä tai tietosuojan säilymistä seuraamalla. Tyypillisiä henkilöarviointityön seurantamenetelmiä ovat kyselyt ja haastattelut. (Honkanen & Nyman 2001, 74.)

Työelämän seurantamenetelmiä ei voida kuitenkaan suoraan soveltaa valintakokeiden onnistuneen seurannassa. Ammatillista koulutusta tarjoavan oppilaitoksen kannalta keskeisin osoitus soveltuvuudesta on tutkinnon suorittaminen keskeytyksettä. Tulee ymmärtää ammattioppilaitosten rahoitusta ohjaavan järjestelmän merkitys osana valintaprosessia. Laskennalliset perusteet määrittelevät valtion ja kuntien myöntämän rahoituksen ohjautumisesta eri oppilaitosten välillä. Vuoden 2006 alusta yhtenä rahoitusperusteena on ollut toiminnan tuloksellisuus (Opetushallitus 5 2013). Tuloksellisuusrahoitusta varten koulutuksen järjestäjille lasketaan tulosindeksi seuraavien indikaattoreiden perusteella: työllistyminen, siirtyminen korkea-asteen jatko-opintoihin, opintojen keskeyttämisen vähentyminen, koulutuksen läpäisyaste, opetushenkilöstön kelpoisuus ja henkilöstön kehittäminen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014). Kahta viimeistä indikaattoria lukuun ottamatta tulosindeksiin voidaan vaikuttaa huomattavasti onnistuneilla opiskelijavalinnoilla ja niiden käyttö myös alalle soveltuvien hakijoiden valinnan onnistumista tarkasteltaessa on olennaista. Jo olemassa olevat käytännöt tulosindeksin mittaamiseen ja dokumentointiin tulisi hyödyntää myös tässä yhteydessä ja verrata aikaisempia alakohtaista indeksiä syksyllä 2014 aloittavan ryhmän vastaaviin. Tulosindeksin hyödyntäminen on kuitenkin mahdollista vasta pilotointiryhmän suunnitellun valmistumisen jälkeen, kevästä 2017 alkaen. Seurantasuunnitelman mittaristo on luotu tukemaan tulosindeksiä siten, että muutokset opiskelijoiden soveltuvuudessa havaittaisiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja niihin puuttuminen sekä raportointi ennen useamman valintaryhmän läpikäyntiä olisi mahdollista.

Ensimmäiset tiedot valittujen opiskelijoiden soveltuvuudesta saadaan läsnäoloseurannan avulla: Aikaisempien kokemusten perusteella Länsi-Uudenmaan Ammattioppilaitoksessa on havaittu motivaation puutteen heijastuvan välittömästi selvittämättömien poissaolojen

määrään. Läsnäolot tilastoidaan oppilaitoksen verkkojärjestelmiin ainekohtaisesti, mikä mahdollistaa vertailun sekä eri vuosikurssien välillä että yksilötasolla. Toistaiseksi asiaan ei ole kiinnitetty lainkaan huomiota, joten vertailupohjaa ei ole valmiiksi saatavilla. Hyvä keino hyväksyttävän hajonnan määrittämiseksi olisi tarkastella ensin suhteellisia poissaolomääriä vuosina 2010-2013 valittujen opiskelijoiden osalta ensimmäisenä vuonna suoritettavien ammatillisten tutkinnon osiin kuuluvien opintojaksojen osalta. Kyseisinä vuosina Luksian valintakokeissa on käytetty opiskeluvalmiuksia ja alalle soveltuvuutta arvioivia ulkopuolisia psykologeja. Neljän vuosikurssin tilastojen tarkastelu tarjoaa raja-arvot sille poissaolojen määrälle, joka kuvaa Luksiassa alalle soveltuneena pidettyä joukkoa.

Poissaoloseuranta ei itsekseen toimi luotettavana valintakoeprosessin onnistuneisuuden mittarina, vaan sitä käytetään ensisijaisesti objektiivisena työkaluna muutosten havainnointiin eri vuosikurssien välillä. Opintoalan ryhmäkokojen ollessa pieniä, tulee syitä määrän vaihtelulle kuitenkin arvioida yksilötasolla ennen johtopäätösten rakentamista. Jo yhden opiskelijan opintojakson kontrolloimaton keskeyttäminen voi aiheuttaa tilastoharhan huomattavasta poissaolojen määrän kasvusta. Esitetty tilanne ei automaationa vaikuta yksilön, saati koko ryhmän soveltuvuuteen, mutta herättää tarpeen tarkastella syitä ilmiön takana. Myöskään kokonaan opintonsa keskeyttäviltä opiskelijoilta ei todennäköisesti vältytä, toistaiseksi koulutusohjelman on keskeyttänyt ensimmäisen vuoden aikana n. 10% aloittaneista (2008-2013). Hajonta vuositasolla on kuitenkin niin merkittävää, että keskeytysasteen huomioon ottaminen ryhmän soveltuvuutta arvioidessa on mielekästä vasta hankkeen kansallistamisen jälkeen.

5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Viimeisen kappaleen on tarkoitus nitoa kehittämistyö yhteen kaikkien osapuolien näkökulmista. Kappaleessa on heijasteltu tutkijan omia tuntemuksia prosessin onnistumisesta ja ongelmakohtista sekä käsitelty työn hyödyllisyyttä toimeksiantajien näkökulmasta. Lopulta keskeisimmät valintakoeuudistuksen vaikutukset sekä niiden arvioinnin tulokset on esitelty tiivistii selkokielellä siten, että niiden sisäistäminen on myös turvallisuusalaan ja sen perustutkinnon valintakoeikäytäntöihin perehtymättömille mahdollista.

5.1 Tutkimustyön reflektointi

Jälkeenpäin tarkasteltuna tutkimusprosessin työelämäkeskeisyyden voi todeta olleen sen suurin kompastuskivi. Aloite tutkimustyön tekemiselle syntyi akuutista tarpeesta arvioida ja kehittää toimeksiantajan uusia pääsykoekäytäntöjä, mikä heijastui suoraan opinnäytetyöhön. Rajallinen aika ja ylioptimistiset arviot tutkimustyön käynnistämisestä näkyvät rajallisena teoriapohjana ennen varsinaisen kehittämistyön aloittamista. Toisaalta ulkopuoliset aikataulut edesauttoivat kehittämisprosessin joutuisaa etenemistä pitkin kevättä 2014.

Keskeiseksi tiedonkeryymenetelmäksi määritelty haastattelututkimus osoittautui työn edetessä riittämättömäksi ja tiedonkeryymenetelmiä mukautettiin kokonaiskuvan laajentamaksi tukeutumaan enemmän opetushallituksen tuottamaan materiaaliin ja omaan havainnointiin. Lukijalle tämä ilmenee yksipuolisesta lähdeluettelosta ja pitkistä kappaleista omaa havaintoihin perustuvaa pohdintaa. Kattavan haastattelututkimuksen tekeminen olisi aiheen tiimoilta ollut mahdollista laajentamalla haastateltavaa joukkoa myös toimeksiantajan yhteistyökumppaneiden ulkopuolelle. Ennalta arvaamattoman tärkeään rooliin tiedonkeruussa nousi tutkijan aktiivinen osallistuminen ja havainnointi valintakoetilaisuuden aikana ja purussa, mikä mahdollisti ongelman kokonaisvaltaisen ymmärtämisen ja kuvaamisen lukijalle.

Tutkimusprosessin aikana ilmenneistä ongelmista huolimatta työn arvoa toimeksiantajalle ei tarvitse vähätellä. Tätä tukee myös Luksialta saatu positiivinen lausunto pilotointiprosessiin osallistumisesta (liite 2). Onnistuin yhdessä toimeksiantajan edustajien kanssa löytämään selkeitä ongelmakohtia opetushallituksen valtakunnallisissa pääsykoeaiheissa sekä esittämään perusteltuja kehitysehdotuksia niiden korjaamiseksi. Tutkimuksen julkaisuhetkellä ainoa opetushallitukselta saatu palaute on tieto pilotointivaiheen jatkumisesta ainakin vuoteen 2016 asti. Nähtäväksi jää, näkyvätkö palautteeseen pohjautuvat muutokset valintaryhmäkohtaisissa aihioissa ensi kevään yhteishaussa.

5.2 Tulosten yhteenveto

Valintakoeikäntöjen alakohtainen yhtenäistäminen myös toisen asteen opinnoissa on tervetullut uudistus. Hakijoille voidaan taata tasapuolinen arvostelu ennalta ilmoitetuin perustein. Lisäksi käytännön haku helpottuu yhden pääsykokeen tuloksen ohjautuessa kaikkiin saman alan hakukohteisiin tarvittaessa. Uudistusten myötä yhä useampi nuori pääsee jatkamaan opintojaan peruskoulun jälkeen. Koulutuksentarjoajien työmäärä puolestaan helpottuu huomattavasti; tulosten liikkua oppilaitosten välillä valintakokeiden määrät putoavat radikaalisti. Myös arviointityö helpottuu ennalta asetettujen mitattavien asioiden ja kriteerien myötä.

Turvallisuusalan perustutkinnon valintakoeikäntöjen suurin yksittäinen ongelma ei suoranaisesti liity 2014 esitettyyn uudistukseen, mutta korostuu sen myötä entisestään: alalle ei ole määritetty tutkintokohtaisia terveydentilavaatimuksia. Tutkimusteni mukaan sekä työelämän että koulutuksentarjoajan edustajien näkemykset alan vaatimuksista tukisivat psyykkisten- ja fyysisten terveydentilavaatimusten käyttöönottoa. Vaatimusten avulla voitaisiin rajata jo ennen valintakoetta selkeimmin soveltumattomat hakijat, kuten päihteiden ongelmakäyttäjät, vakavat mielenterveyshäiriöt ja muut sellaiset fyysiset tai psyykkiset sairaudet ja vammat jotka estävät osallistumisen käytännön harjoituksiin ja työssäoppimiseen. Terveystilavaatimusten määrittely ratkaisisi myös kappaleessa 4.2.3. esiin nostetun ongelman kaikkien hyväksytyjen hakijoiden sisään ottamisessa.

Kevään 2014 pääsykoeaihioiden osalta keskeisimmät ongelmat liittyivät arvostelukriteereiden ristiriitaisuuksiin ja arvostelun pinnallisuuteen. Toisaalta tulee huomauttaa, että ehdotetun syvällisemmän henkilöarvioinnin tekeminen ei ole ilman ulkopuolisia asiantuntijoita mahdollista. Keväällä toteutettu teknisen hahmotuskyvyn testaaminen ei palvellut Luksian tarpeita lainkaan, mutta nousi haastattelututkimuksen aikana esiin yhtenä työelämässä tarvittavana taitona. Tämän tutkimuksen perusteella on mahdoton vetää johtopäätöksiä teknisen soveltuvuuden mittaamisen tarpeellisuudesta valtakunnallisella tasolla.

Valintojen onnistumisen seurannan kannalta olisi elintärkeää saada luotettavaa tietoa ennen käytäntöjen valtakunnallistamista. Opetushallituksen tulisi harkita hankkeen aikataulun muutosta siten, että pilotointivaiheen aikana valittujen ryhmien soveltuvuutta voitaisiin seurata valmistumiseen asti, mikä mahdollistaisi seurantamenetelmien koko skaalan käytön. Nykytilassa pilotointivaiheen läpäisevät ongelmat valintakokeissa voivat turmella jopa kolme ikäluokkaa ennen niiden havaitsemista. Terveystilavaatimusten puuttuminen ja löyhät valintakoe-kriteerit aikaansaavat tällä hetkellä sen, että pääkaupunkiseudun ulkopuolella ei turvallisuusalan opiskelijoiden osalta ole lainkaan hakijoita rajaavia keinoja käytössä. Toisin sanoen valintakokeet nähdään pian suurilta osin tarpeettomina, jollei tilannetta korjata.

Lähteet

Honkanen, H., Nyman, K. Suomen Psykologiliitto ry. 2001. Hyvän henkilöarvioinnin käsikirja. Helsinki: Psykologien Kustannus Oy.

Henkilötietolaki 1999. 523/1999.

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta. 2011. 951/2011.

Ojasalo, K., Moilanen, T., Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki: WSOYpro.

Opetushallitus 1. 2013. Opiskelijaksi ottamisen perusteet ammatilliseen peruskoulutukseen - muutokset valintaperusteissa. Viitattu 13.8.2014.

http://www.oph.fi/download/150828_valintaperusteet.pdf

Opetushallitus 2. 25.9.2013. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijavalintojen uudistaminen ja valtakunnallisesti yhtenevät kokeet. Viitattu 13.8.2014.

http://oph.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/oph/embeds/ophwwwstructure/151925_VAKUVA2tiedote.pdf

Opetushallitus 3. 19.3.2014. AMMATILLISEN PERUSKOULUTUKSEN OPISKELIJAVALINNAT - Valintaryhmäkohtaiset pääsy- ja soveltuvuuskoehaihot kokeiltavaksi kevään 2014 yhteisvalinnassa.

Opetushallitus 4. 23.12.2011. Perustutkinnon perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa. Viitattu 11.8.2014.

http://www.oph.fi/download/139965_SoRaPT_38_011_2011_B5.pdf (Liite 1)

Opetushallitus 5. 2013. Opetus ja kulttuuritoimen rahoitus. Helsinki: Oppaat ja käsikirjat 2013:2. Viitattu 20.5.2014.

<http://www02.oph.fi/asiakkaat/rahoitus/rahjulk13/Rahoitusjulkaisu%202013.pdf>

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa peruskoulutuksessa 2012. 4/2013.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ammatillisen koulutuksen hallinto, ohjaus ja rahoitus. Viitattu 22.5.2014.

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/amatillinen_koulutus/hallinto_ohjaus_ja_rahoytus/?lang=fi

Ouakrim-Soivio, N. 8.11.2013. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2013:9. Toimivatko päättöarvioinnin kriteerit? Viitattu 28.8.2014.

http://www.oph.fi/download/152658_toimivatko_paattoarvioinnin_kriteerit.pdf

Räihä, P., Nikkola, T. 2007. Sattumia vai osumia? : Opiskelijavalintojen soveltuvuuden määrittelyä. Jyväskylä: PS-Kustannus.

SORA-työryhmä. 9.3.2010. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:7. Opiskeluoikeuden peruuttaminen, päihdetestaus ja kurinpito turvallisuutta edistävinä keinoina. Viitattu 13.5.2014.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr07.pdf?lang=fi>

Taulukot

Taulukko 1: VAKUVA 2, Valintaryhmä 8

Taulukko 2: Pistejakauma, aloitteellisuus ja vastuullisuus

Taulukko 3: Pistejakauma, sosiaalisuus ja ilmaisutaito

Taulukko 4: Pistejakauma, tekninen taitavuus

Taulukko 5: Hakijoiden kokonaispistemäärien jakauma

Liitteet

Liite 1: Suomen Psykologikeskus: Lausunto turvallisuusalan opiskelijavalinnan soveltuvuuskokeen sisällöstä.....	41
Liite 2: Toimeksiantajan lausunto opinnäytetyön tuloksista	46

Liite 1: Suomen Psykologikeskus: Lausunto turvallisuusalan opiskelijavalinnan soveltuvuuskokeen sisällöstä

**Luksia Länsi-Uudenmaan koulutuskeskus
Nummela**

TURVALLISUUSALAN OPISKELIJAVALINNAN PSYKOLOGINEN SOVELTUVUUSTUTKIMUS

Psykologiatieteessä kehitettyjen henkilöarviointimenetelmien käyttöä opiskelijavalintojen osana on hyödynnetty 1950-luvun alkupuolelta lähtien. Tutkimus- ja kehitystyön myötä se on saavuttanut nykymuotonsa ja sen käyttö on laajentunut koulutusten ja työelämän vaatimusten kehittyessä yhä useammalle alalle.

Psykologisia soveltuvuustutkimuksia on pidetty tarkoituksenmukaisena käyttää silloin, kun

- henkilö toimii tehtävässä, missä hän saattaa aiheuttaa vaaratilanteita itselleen tai ympäristölleen

- työsuojelutoimenpiteistä huolimatta (esim. turvallisuusalan työ)
- työtehtävät edellyttävät pitkää tai kustannuksiltaan kallista koulutusta (esim. ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen kustannukset)
- tehtävät vaativat joitakin erityisiä taitoja tai ominaisuuksia (esim. yhteistyökyky tai kyky kestää ja käsitellä työn stressitilanteita).

Opiskelijavalinnassa soveltuvuuskokeiden tavoitteena on erotella ne hakijat, jotka eivät ylitä opinto-ohjelman omaksumisen, ammatin tehtävien tai turvallisuuden vaatimia kynnysedellytyksiä. Kokeen avulla edistetään myös hakijoiden yhdenvertaista kohtelua. Sen avulla voidaan saada tietoa myös hakijoiden todellisista voimavaroista esim. silloin kun aikaisemmissa koulutuksissaan antamat näytöt ovat vaikeita vertailla.

Soveltuvuuskokeiden toteutus

Soveltuvuuskokeissa esillä olevat arviointikriteerit perustuvat sekä koulutuksen että työelämän asettamiin vaatimuksiin. Kriteerit, henkilöarviointiin liittyvä lainsäädäntö (mm. henkilötietolaki), tutkimuksille asetetut aikamääreet jne. määrittävät käytettäviä menetelmiä.

Yleisimmin käytettäviä menetelmiä ovat erilaiset oppimis-/omaksumiskykyä mittaavat testit, persoonallisuuden tekijöihin liittyvät testit, ryhmätyöskentelytilanteet ja haastattelut. Koe koostuu useista erilaisista osista, mikä takaa sen, että erilaiset persoonallisuuden piirteet ja yksilölliset voimavarat pääsevät oikeuksiinsa. Arvioinnissa saadun tiedon monipuolinen analyyttinen ja kokonaisvaltainen hahmottaminen antaa luotettavampaa tietoa kuin yksittäiset menetelmät erikseen. Tärkeässä asemassa ovat persoonallisuustestit, joiden avulla saadaan myös näyttöä sellaisista vahvuuksista, kehitysmahdollisuuksista ja voimavaroista, jotka eivät muulla tavoin pääse esille.

Soveltuvuuskokeessa toteutetaan tutkimuksen kirjalliset koeosiot yhteisinä joukkokokeina, minkä jälkeen tutkimukseen sisältyvät ryhmätyötilanteet ja haastattelut. Psykologi muodostaa hakijasta kokonaiskuvan kerätyn tiedon perusteella. Aineiston eri osat kontrolloivat toisiaan poistaen satunnaisten ja subjektiivisten tekijöiden vaikutusta. Malli tutkimuksesta menetelmineen on kuvattu liitteen 1 lopussa.

Käytettävät menetelmät ovat perustuneet tutkimustoimintaan, mikä osaltaan selittää sen, että valinnat ovat vuosien mittaan onnistuneet varsin hyvin. Psykologisiin soveltuvuustutkimuksiin liittyy laajaa eri koulutuksen ja työelämän aloille liittyvä tutkimustoimintaa ja käytännössä kertyneiden kokemusten perusteella oppilaitokset hyödyntävät soveltuvuustutkimuksia laajasti. Koulutuksen tehokkuusvaatimukset, monipuoliset odotukset työelämässä osaamisesta ja monet muutosten haasteet ovat vaatineet oppilaitoksia kiinnittämään huomiota opiskelija-ainekseen ja opiskelijoiden valintaan.

Oppilaitosten opiskelijat vaativat yhä enemmän ohjausta, yksilöllistä tukemista, opiskelujen tukitoimia jne. Monet oppilaitokset kokevat, että niiden on entistä vaikeampi vastata päätavoitteestaan eli opetuksen turvaamisesta silloin kun opiskelija-aines vaatii aivan muun tyyppistä huolenpitoa.

Hakijan asema ja oikeudet

Jokainen tutkimuksiin osallistuva on oikeutettu saamaan palautetta omista tutkimustuloksistaan. Palaute toimii myös ohjauksellisena tekijänä, mikä on merkittävä asia kaikille eikä pelkästään niille, jotka eivät ole päässeet koulutukseen. Henkilöarvioinnista annettavasta palautteesta on myös säädetty henkilötietolaissa. Laissa on myös asetettu informaatiovelvollisuus, minkä mukaan jokainen hakija saa tietoa omista oikeuksistaan.

Psykologiseen soveltuvuustutkimukseen kohdistuu korkea sosiaalinen validius. Hakijat kokevat sen pääsääntöisesti hyvänä kokeena. Siinä jokaisella hakijalla on mahdollisuus antaa monipuolisia näyttöjä todellisesta osaamisestaan eikä siinä suoriutumiseen vaikuta esim. aikaisempi heikko koulumenestys ja se on riippumaton asiantuntija-arvio, minkä psykologi tekee.

Soveltuvuustutkimuksen välttämättömät tekijät

Hyvässä arviointityössä on välttämätöntä huomioida:

- keskeinen lainsäädäntö (oppilaitoksia koskevan lainsäädännön ohella keskeiset lait ovat henkilö-
tietolaki, laki yksityisyyden suojasta työelämässä sekä julkisuuslaki),
- ammattieettiset periaatteet mm. yksilön oikeuksien ja arvon kunnioittaminen sekä arviointityötä
tekevän psykologin pätevyys,
- oppilaitosten näkökulma (valintakokeiden tarkoituksenmukaisuus, yhteiskunnallinen hyöty) sekä
- tutkimuskäytännön periaatteet (mm. menetelmien käyttökelpoisuus, luotettavuus vrt. laki yksityisyyden suojasta työelämässä).

Mistä tekijöistä pääsy- tai soveltuvuuskokeen tulisi koostua

Arviointimenettelyä suunniteltaessa tulee huomioida vähintään seuraavia periaatteita:

- menetelmien tarkoituksenmukaisuus ja luotettavuus (tutkimustyö, seuranta- ja validiteettitutkimukset)
- arvioijan pätevyys (laillistetun psykologin pätevyys, perehtyneisyys soveltuvuustutkimuksiin)
- menetelmien kattavuus (on varmistuttava siitä, että määriteltyä arviointikriteeriä mitataan tai arvioidaan useammalla menetelmällä).

Turvallisuusalan koulutuksen opiskelijavalinnan keskeisiä tekijöitä

Turvallisuusalan koulutuksen ja työn monipuolisuus vaatii opiskelijavalinnassa kiinnittämään huomiota sekä koulutuksesta että työelämästä nouseviin

- 1) oppimisen ja omaksumiskyvyn vaatimuksiin,
- 2) motivaatiotekijöihin ja alalle orientoitumiseen sekä
- 3) alakohtaisiin, ammattiin liittyviin vaatimuksiin.

1) Oppimisen ja omaksumiskyvyn valmiudet

Koulutuksen opetussuunnitelma ja käytännön työtehtävien kuvaaminen eivät tyhjentävästi voi kuvata kaikkia niitä vaatimuksia, mitä turvallisuusalan työ todellisuudessa saattaa edellyttää. Sen vuoksi turvallisuusvalvojan tulee rakentaa ammatillista osaamistaan jatkuvasti, jolloin ammattitaito perustuu omalle oppimisprosessille. Jo opiskeluvaihe monipuolisin tavoitteineen asettaa oppimiskapasiteetille vaatimuksia.

Turvallisuusosalalla edellytetään käytännön ja teorian omaksumista, tekniikan, ihmissuhdetaitojen, ensiaputaitojen ja laajasti ottaen turvallisuusalan perusteiden hallintaa sekä kykyä soveltaa osaamisvalmiuksiaan käytännössä. Nykyvaatimusten mukaisessa opiskelussa vaadittavien kognitiivisten edellytysten ja oppimisstrategioiden arvioimiseksi tarvitaan välttämättä näihin kuuluvia koetettavia.

2) Motivaatio ja alalle orientoituminen

Koulutus- tai työalasta riippumatta motivaatiolla on keskeinen merkitys työn mielekkyydelle ja työssä menestymiselle. Motivaatio on laaja käsite ja sen selkiyttämiseksi kiinnitetään huomiota siihen, miten kiinnostus alaa kohtaan on herännyt, miten henkilö kokee itse sopivansa alalle, onko hän selvittänyt alan luonnetta ja minkälaisia tekijöitä hän pitää kuormittavina tai mitkä ovat alan myönteisiä tekijöitä. Miten henkilö kokee alavalinnan vaikuttavan omaan tulevaisuuteensa, ala vaatii sitoutumista itsestä huolehtimiseen esim. fyysisessä mielessä ja kiinnostusta omiin oppimisprosesseihin ammattitaitoperustan kehittämiseksi.

Motivaation sisältyy mm:

- turvallisuusalan arvomaailman sisäistäminen
- itsensä kehittäminen työelämän muutoksissa
- sitoutuu noudattamaan vallitsevia ohjeita

3) Alakohtaisia ammatillisia vaatimuksia

Turvallisuusvalvojan työssä edellytetään hyvien ammattimenetelmien osaamisen lisäksi toiminnallista ohjautuvuutta, mikä syntyy työprosessissa. Tehtävien luonteesta johtuen on merkityksellistä tutkia henkilön energiavaroja, tilanneperäisen stressin hallintaa, tunteiden käsittelyä sekä käsitystä itsestä ja toisista. Tällaisten tekijöiden merkitystä on pidettävä erittäin tärkeänä kun arvioinnin tavoitteena on kartoittaa toimintakyvyn tarkoituksenmukaisuutta kriisitilanteissa. Persoonallisuuden tekijöiden tutkiminen on keskeinen tapa, jolla valintatilanteessa voidaan kartoittaa henkistä kestokykyä.

Turvallisuusalan työssä toimiminen edellyttää niin ikään yhteistyötaitoja, kommunikaatiokykyä ja itseohjautuvuutta. Tällaisella toimintakentällä laaja-alainen turvallisuusalan työn hahmottaminen varmistaa ammatillista osaamista ja soveltuvuustutkimuksen tavoitteena on selvittää myös sellaisia kriittisiä tekijöitä, jotka voisivat muodostua esteeksi turvallisuusalan koulutuksen eri vaiheissa tai työelämässä. Tällöin on välttämätöntä kiinnittää huomiota henkilön psyykkisiin voimavaroihin, vuorovaikutuksen taitoihin, oppimisprosesseihin ja ammatillisiin tavoitteisiin.

Valintakokeen rakenne
Turvallisuusala/Luksia

klo 8.30 -11.30

YHTEISKOE KAIKILLE (kirjalliset tehtäväosiot 1-2)
(kesto n. 21/2-3 tuntia, esim. klo 8.30-11.30)

1. Opiskeluvedellytyksiä, oppimiskapasiteettia mittaavat tehtävät

- kielellinen päättelykyky ja ymmärtäminen
- matemaattinen päättelykyky
- keskittymiskyvyn tehtävät
- sosiaaliset tilannetehtävät
- mekaanis-tekniset päättelytehtävät
- nopeus- ja tarkkuustehtävät

2. Persoonallisuustestit

- WZT I
- WZT II
- SCT
- SELF

11.30-12 tauko

12.00-

PSYKOLOGIN HAASTATTELU

- hakijalla on henkilökohtainen mahdollisuus tehdä selkoa esim. pyrkimisestään, opintomotivaationsa realistisuudesta sekä ura- ja ammatinvalintansa jäsentyneisyydestä

- hakija saa mahdollisuuden eritellä ominaisuuksiaan (vahvuuksia ja kehittämisiä alueita) opiskelua ja työtä ajatellen

- hakija voi täsmentää ja selventää testisuorituksiaan (esim. persoonallisuustestit), niistä voi heti keskustella psykologin kanssa, koska haastattelu on testisuoritusten jälkeen, tämä edistää testien diagnostista osuvuutta

12.00-

OPPILAITOKSEN TOTEUTTAMAT RYHMÄTYÖTILANTEET

Aikataulu on ohjeellinen, sitä voidaan tarvittaessa muuttaa oppilaitoksen omien käytäntöjen mukaan. Ainoa ehto on se, että persoonallisuustestit edeltävät psykologin haastattelua. Siten haastattelussa voidaan varmentaa testeistä tehtäviä johtopäätöksiä, mikä varmentaa diagnostista osuvuutta ja hakijan oikeusturvaa.

Suomen Psykologikeskus

Kielelliset tehtävät: Ne ennustavat menestymistä työtehtävissä, jotka vaativat vuorovaikutusta ja sanallista viestintää sekä kirjallista tuottamista ja olennaisen asian hahmottamista. Opiskelussa tämä on olennaista niin teorian kuin käytännön taitojen omaksumisen kannalta.

Matemaattiset tehtävät: Ne ennustavat osaamista työtehtävissä, joissa tarvitaan käytännön matemaattista ajattelua ja johdonmukaisuutta. Ne ennustavat merkittävällä tavalla teoreettisissa opinnoissa menestymistä.

Keskittymiskyvyn tehtävät: Ne mittaavat toimintakykyä moniohjeisissa tehtävissä. Samalla ne ennustavat työelämässä kykyä kohdata tilanteet keskittyneesti ja taitoa tehdä päätökset tehtävän kannalta tarkoituksenmukaisesti, sama koskee opiskelua.

Sosiaaliset tilannetehtävät: Ne ennustavat kykyä hahmottaa erilaisia käytännön sosiaalisia tilanteita johdonmukaisesti, mikä on edellytys suotuisalle vuorovaikutteiselle toiminnalle sosiaalisessa kentässä.

Mekaanis-tekniset päättelytehtävät: Ne ennustavat työelämässä ja opiskelussa menestymistä etenkin tilanteissa, mitkä vaativat teknisten ongelmien ytimien löytämistä ja sitä seuraavassa päätöksenteossa.

Nopeus- ja tarkkuustehtävät: Ne vaativat silmän ja käden yhteistoimintaa ja ennustavat valmiutta toimia vastaavaa taitoa mm. motoriikkaa vaativissa käytännön tilanteissa.

Persoonallisuustestit: Diagnostisten työvälineiden ytimen muodostavat
Wartegg I- ja II-
SCT, lauseentäydennys- ja
SELF, minäkuva - testit

Tutkimuskohteena ovat niin koulutuksen kuin sen tavoitteena olevan työelämän suotuisat menestymisedellytykset (psykykinen rakenne, stressinsietokyky, muutosvalmius, emotionaaliset tekijät, vastuullisuus, sosiaalinen tasapainoisuus, itsensä kouluttamishalukkuus, oikea urapolkuhahmotus, elämän koherenssi)

Em. menestymistekijöitä haittaavien häiriöfunktionaalisten toimintojen kartoitus (mm. huumeiden käyttö, päihdeongelmat, mielenterveyden häiriöt).

Haastattelun merkitystä on kuvattu edellisellä sivulla.

Liite 2: Toimeksiantajan lausunto opinnäytetyön tuloksista

Opinnäytetyössä on löydetty vastauksia toimeksiantajan toivomaan kysymykseen. Opinnäytetyössä on myös esitetty tuloksia, joita voidaan hyödyntää Luksian turvallisuusalan valintakokeiden järjestelyissä ainakin vuonna 2015. Lisäksi opinnäytetyössä ehdotetaan tapoja, jolla voisimme seurata ja todentaa tiettyjä soveltuvuuskokeessa mitattavia ominaisuuksia käytännössä opiskelijavalinnan jälkeen. Opinnäytetyössä on esitetty useita näkökulmia, jotka OPH:n tulisi ottaa huomioon arvioidessaan turvallisuusalan jatkoa suhteessa soveltuvuuskokeisiin tai SORA-lainsäädäntöön.

Opinnäytetyössä viitataan ammattikorkeakoulun valintakoe käytäntöön. Tätä olisi voinut tuoda hieman enemmän esiin: onko tehty tutkimuksia, mitkä ovat amk:n kokemukset ja mitä hyviä käytäntöjä on ehkä löydetty.

Kokonaisuutena opinnäytetyö vastaa asetettuihin tavoitteisiin hyvin.

Ystävällisin terveisin

Markku Tyni

Koulutuspäällikkö (Palvelut, atto)

Luksia

Länsi-Uudenmaan ammattiopisto

Ojakkalantie 2

03100 Nummela

044 335 6225

vaihde 019 369 61

markku.tyni@luksia.fi

www.luksia.fi